

VILNIAUS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO ADMINISTRAVIMO FAKULTETAS

Verslo ekonomika

Neringa ŠVITRĖ
MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

Įmonių nemokumo problemų analizė

Magistrantas _____

(parašas)

Darbo vadovas _____

(parašas)

Darbo vadovas Doc. dr. Ieva BUŽIENĖ

Darbo įteikimo data:

Registracijos Nr.

Vilnius, 2020

TURINYS

ĮVADAS	3
1. ĮMONIŲ NEMOKUMO PROBLEMŲ ANALIZĖS TEORINIAIS ASPEKTAI.....	6
1.1. Įmonių nemokumo samprata ir sąvoka	6
1.2. Įmonių nemokumą reglamentuojantys teisiniai dokumentai	7
1.3. Įmonių nemokumo pasireiškimo esminės priežastys.....	9
1.4. Įmonių nemokumo nustatymas ir vertinimas.....	11
1.5. Įmonių nemokumo problemų analizė	15
1.6. Įmonių nemokumo problemų sprendimai	17
1.7. Įmonių nemokumo nustatymo ir problemų analizės teorinis modelis	18
2. ĮMONIŲ NEMOKUMO PROBLEMŲ ANALIZĖS METODOLOGIJA	21
2.1. Tyrimo tikslas, modelis ir hipotezės	21
2.2. Tyrimo organizavimas ir instrumentas	21
2.3. Respondentų atranka ir tiriamos imties charakteristikos	24
2.4. Tyrimo ribotumas.....	25
3. ĮMONIŲ NEMOKUMO PROBLEMŲ ANALIZĖ.....	26
3.1. Įmonių nemokumo problemų analizės anketinės apklausos rezultatai	26
3.2. Ekspertų apklausos rezultatai.....	37
3.3. Tyrimo rezultatų pritaikomumas įmonių veikloje	45
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI.....	47
LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	50
PRIEDAI.....	55
1 priedas. Bankroto prognozavimo modeliai	
2 priedas. Įmonių vertinimo ataskaitos pavyzdys	
3 priedas. Įmonės UAB CCS – customers care services leidimas vykdyti apklausą	
4 priedas. Ekspertų apklausos rezultatai. Ekspertas Nr.1	
5 priedas. Ekspertų apklausos rezultatai. Ekspertas Nr.2	
6 priedas. Ekspertų apklausos rezultatai. Ekspertas Nr.3	
7 priedas. Ekspertų apklausos rezultatai. Ekspertas Nr.4	
8 priedas. Ekspertų apklausos rezultatai. Ekspertas Nr.5	
9 priedas. Vėluojančių atsiskaityti įmonių anketinė apklausa	
10 priedas. Apklausos atlikimo sertifikatas	
11 priedas. Pirsono ir Spirmeno modelių skaičiavimai SPSS programa	

IVADAS

Temos aktualumas. Šiandieninėje ekonominėje aplinkoje įmonių nemokumas tampa neišvengiamu reiškiniu. Nemokios tampa įvairios kompanijos, nuo mažų iki didelių, seniai susikūrusių, turinčių tradicijas bei tarptautinį pripažinimą. Dėl to reikia nuolat tirti įmonių veiklą ir taikyti pažangius analizės metodus, analizuoti nemokumo priežastis, tai gali padėti išvengti įmonių restruktūrizavimo ar bankroto. Įmonės, kuriose vykdoma analitinė veikla, vadovai siekia kuo efektyviau valdyti verslo rizikos procesus, gali nuspėti veiklos krizę, operatyviai sureaguoti bei sumažinti nemokumo tikimybę. Reikalinga nuolatos tirti įmonių veiklą, pritaikyti pažangius analizės metodus, laiku imtis veiksmų, kurie gali sumažinti neigiamas veiklos pasekmes.

Verslo situacijos vertinimas bei priimami teisingi sprendimai dažnai tampa svarbiu aspektu, siekiant užtikrinti įmonės veiklos finansinį stabilumą bei tęstinumą. Kadangi skirtinguose sektoriuose veikiančių įmonių specifika, tikslai ir uždaviniai yra skirtingi, svarbu atkreipti dėmesį į nemokumo problemų analizę, įvertinti ar įmonių nemokumo problemos tapachios skirtinguose sektoriuose. Laiku pastebėti pirminius nemokumo požymius, priežastis, bei laiku sureaguoti į juos yra sėkmingos įmonės veiklos dalis, o tai yra aktualu ne tik įmonės savininkams, bet ir su įmone susijusiems subjektams: investuotojams, akcininkams, tiekėjams ir kitiems verslo dalyviams.

Analizuojamos temos ištyrimo lygis. Įmonių nemokumo problematiką tyrė S. Grigaravičius (2002), nustatė, kad tiek bankroto bylos, tiek restruktūrizavimo bylos kėlimas nemokiai įmonei turi privalumų ir trūkumų, tačiau pagrindiniu kriterijumi turėtų būti reali galimybė atkurti įmonės mokumą. Autorė L. Martirosianienė (2010) tyrė įmonių nemokumo vertinimo finansinius rodiklius, nustatė, kad ūkio subjektų pasitraukimas iš rinkos, dažnai būna dėsningas, palaipsniui progresuojantis, atsispindintis finansinių ir nefinansinių rodiklių dinamikoje reiškinys. Finansiškai orientuota įmonės veiklos analizė yra labai svarbi valdant nemokumą, tačiau ji nėra visapusiškai išsami, nes jos metu nevertinami svarbūs nefinansiniai rodikliai, t.y. į analizę neįtraukiami ateities duomenys, įmonės vidiniai ir išoriniai veiksniai. Straipsnyje diskutuojama dėl atskirų finansinių ir nefinansinių rodiklių tinkamumo vertinant įmonių nemokumą. Autorius Barauskas (2013) straipsnyje nagrinėjamas nemokių įmonių gaivinimo formalių procedūrų reglamentavimą Lietuvoje, Didžiojoje Britanijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose ir Vokietijoje.

Užsienio autoriai analizuojantys nemokumą: Unda, Ranasinghe (2019) tyrė Australijos kredito unijų nemokumo riziką; Petropoulos et al. (2020) tyrė JAV bankų nemokumo tikimybę;

autorius Conlon et al. (2020) taip pat tyrė bankų nemokumo riziką; autorius Caporale et al. (2017) tyrė Didžiosios Britanijos draudimo kompanijų nemokumo riziką. Rumunijos draudimo kompanijų nemokumo klausimus tyrė R. M. Antal ir I. Șumandea-Simionescu (2015); nemokias statybų įmones Kinijoje tyrė Thomas Ng. S. et al (2011); telekomunikacijų kompanijų klientų nemokumą Lenkijoje analizavo S. T. Ząbkowski ir W. Szczesny (2012).

Darbo naujumas: Viena iš nemokumo priežasčių įvardijama COVID-19 pandemija. Vertinama, kaip ligos protrūkis, karantinas, ribota veikla galimai paskatino įmonių nemokumą Lietuvoje, Latvijoje bei Estijoje.

Darbo problema. Analizuojama ar nemokumo problemos tapachios skirtingiems vėlavimo atsiskaityti laikotarpiais, ar skiriasi nemokumo problemos skirtingose Pabaltijo šalyse. Taip pat analizuojama ar COVID-19 pandemija paskatino įmonių nemokumo padidėjimą.

Darbo tikslas. Išanalizuoti įmonių nemokumo problemas.

Tiksliui pasiekti iškelti uždaviniai:

1. Išanalizuoti nemokumo sampratą ir sąvoką, bei teisinius aspektus.
2. Suformuoti įmonių nemokumo nustatymo bei problemų analizės teorinį modelį.
3. Empiriškai patvirtinti nemokumo problemų analizės modelio pritaikomumą.
4. Suformuoti rekomendacijas įmonėms dėl nemokumo problemų galimo sprendimo.

Tyrimo metodai: Lyginamoji mokslinės literatūros analizė, kokybinis tyrimas. Respondentams pateikiami klausimai interviu, bei apklausos būdu, siekiant išsiaiškinti nemokumo priežastis bei problemas Lietuvoje, Latvijoje bei Estijoje. Pagal gautus duomenis apskaičiuojamas konkordacijos koeficientas, Pirsono koreliacijos koeficientas ir Spimano raginės koreliacijos koeficientas, vertinama - kas lėmė įmonių nemokumą.

Darbo struktūra: darbą sudaro įvadas, trys pagrindinės dalys, išvados, literatūros sąrašas, bei priedai, papildantys tyrimą.

Pirmoje dalyje pateikiama įmonių nemokumo problemų analizės teoriniai aspektai, analizuojama įmonių nemokumo samprata, sąvoka, teisinis kontekstas. Taip pat analizuojamos įmonių nemokumo pasireiškimo pagrindinės priežastys, atliekama nemokumo nustatymo ir pasireiškimo problemų teorinė analizė.

Antroje darbo dalyje parenkami ir pagrindžiami tyrimo metodai. Apibūdinami tyrimo instrumentai.

Trečioje dalyje pateikiama įmonių nemokumo problemų analizė, suformuotos rekomendacijos įmonėms.

Tyrimo ribojimai: nemokių įmonių vadovai vengia dalyvauti apklausose ar tyrimuose nėra galimybės gauti jų kontaktų dėl galiojančio duomenų apsaugos įstatymo.

1. ĮMONIŲ NEMOKUMO PROBLEMŲ ANALIZĖS TEORINIAIS ASPEKTAI

1.1. Įmonių nemokumo samprata ir sąvoka

Įmonių bei fizinių asmenų nemokumo samprata, dažniausiai tapatinama su fizinio ar juridinio asmens bankrotu, kuomet remiantis „Aiškinamuoju ekonomikos anglų – lietuvių kalbų žodynu“ terminas „insolvency – nemokumas“ apibrėžiamas kaip (36) „Padėtis kai neįmanoma gražinti skolų. Nemokus asmuo ar bendrovė po įvairių teisinių veiksmų gali būti paskelbta bankrutavusi“. Pagal Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymą juridinio asmens nemokumo sąvoka apibrėžiama kaip (20) „juridinio asmens būseną, kai juridinis asmuo laiku negali vykdyti turtinių prievolių arba juridinio asmens įsipareigojimai viršija jo turto vertę“ pagal tos paties srities Latvijos nemokumo įstatymą nemokumas apibrėžiamas kaip (19) „teismo sprendimu nustatyta skolininko padėtis, kai jis negali įvykdyti skolinių įsipareigojimų“ arba Estijoje pagal bankroto įstatymą nemokumas aiškinamas kaip: (10) „Skolininkas, kuris yra juridinis asmuo, yra nemokus, jei skolininko turtas neapima jo įsipareigojimų ir toks statusas nėra laikinas dėl skolininko ekonominės padėties.“

Taip pat pagal Mikuckienės V. (2008) atlikto tyrimo išvadas teigiama jog bankroto ir nemokumo terminai neturėtų būti tapatinti, nes nemokumas yra tam tikra skolininko finansinė būklė, kuri gali būti ir laikina ir ne, o tuo tarpu terminas bankrotas – tai procedūrų, kurios taikomos skolininkui, kai dėl susidariusių nepadengtų įsipareigojimų nėra prasmės vykdyti ūkinės komercinės veiklos, pasekmės.

Remiantis kitomis priemonėmis išsiaiškinant teisingą nemokumo, kaip termino reikšmę, Lietuvos valstybinės mokesčių inspekcijos nuostatose dėl beviltiškų skolų nurašymo nurodoma, jog skolas galima nurašyti jei įmonė yra nemoki, bet tam nebūtinai teismo sprendimas: (5) „Nemokumą įrodantys dokumentai: skolingos įmonės balansas, viešai pateiktas skelbimas arba kitaip pateiktas pranešimas kreditoriui (kreditoriams), kad negali arba neketina vykdyti įsipareigojimų Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau - ĮBI) nustatyta tvarka.“ Tad remiantis valstybinės Lietuvos mokesčių inspekcijos nurodymais įmonės nemokumo nustatymas bei apibrėžimas negali būti tapatinamas tik su bankroto bylos nutartimi arba įmonės statusu valstybiniuose registruose, jog juridinis subjektas yra bankrutavęs, tam gali užtekti esminių dokumentų pagrindžiančių įmonės nemokumą.

Remiantis skolų išieškojimo įmonės UAB CCS customers care services patirtimi susiduriama su nemaža dalimi skolininkų Lietuvoje ir kitose šalyse, kurių teisinis statusas yra „veikiantys subjektai“, bet reali įmonių padėtis yra visiškai kitokia, vertinant šiuos subjektus ir atkreipiant dėmesį į darbuotojų skaičių, skolą Valstybiniam Socialinio draudimo fondui (Sodrai) bei kitoms valstybinėms institucijoms, pasiekiamumą, turto turėjimą bei staigius įmonės viduje vykstančius pokyčius galima numanyti esamą įmonės nemokumą, nors jis ir nepagrįstas teisiniu įmonės statusu.

Įmonių nemokumas taip pat gali būti įvardinamas kaip laikinas, tai laikino pinigų srautų sutrikimo problemos arba kaip teigia Prosic D.(2013), tai įmonių nelikvidumas, kuris daugiau veikia įmonės kreditorius su kuriais vėluojama atsiskaityti laiku. Pasak autoriaus, tokiu būdu sukeltas domino efektas, kuris veikia ir kreditorių kreditorius, bei visą susijusią grandinę verslų. Šios nelikvidumo problemos gali būti išsprendžiamos greitai, kuomet pirminis klientas atsiskaito su savo kreditoriumi, kitu atveju, neatstačius įmonės likvidumo nelikvidi įmonė tampa nemokumu

Išanalizavus teisinį bei teorinį nemokumo sąvokos aiškinimą bei remiantis realia nemokumo samprata galime teigti, jog teisiniu aspektu nemokumą galima tapatinti su bankroto terminu, bet nemokumas, kaip terminas būklei išreikšti gali būti taikomas ir apibrėžiant laikiną ir ne tik įmonės nesugebėjimą atsiskaityti su kreditoriais pagrindžiant tai įrodančiais faktais (tokiais kaip ženkliai sumažėjęs darbuotojų skaičius, turto areštai, skelbiami įsiskolinimai, kredito reitingas) ar finansiniais dokumentais, be teismo nutarties.

1.2. Įmonių nemokumą reglamentuojantys teisiniai dokumentai

Finansinės juridinių asmenų problemos yra kasdienis reiškinys, kuomet nesuvaldomos išorinės ar vidinės įmonės aplinkos rizikos. sukurta Šios problemos gali būti išsprendžiamos, suvaldomos arba sukėlusios grandininę reakciją įmonės viduje sukurti negrįžtamą skolos auginimo ir įsipareigojimų nevykdymo procesą, kurio pasekmė – nemokumas. Kadangi šis reiškinys sukelia grandininę reakciją eilėje esantiems kreditoriams, bei darydamas įtaką kreditorių finansiniam stabilumui sukuria realias grėsmes kredituojančių įmonių mokumui užtikrinti, valstybių mastu yra parengti įstatymai numatantys nemokių įmonių pripažinimą bankrutavusiomis arba suteikiant galimybę atstatyti mokumą vykdant restruktūrizacijos procesus. Kaip teigia Philip R. Wood (2007) nemokumo arba bankroto teisės pagrindinis tikslas visose šalyse yra apsaugoti tiek kreditorius tiek ir skolininkus nuo didesnių nei gali būti patiriamų nuostolių. Vertinant pasaulinę praktiką kaip teigia Williamson, Philip B (2010) dar 1933 metais buvo sukurta organizacija Jungtinėse Amerikos

valstijose FDIC, kuri rūpinosi kreditorių saugumu ir jau taikė restruktūrizacijos praktiką nemokumą patiriančioms ir indėlius teikiančioms organizacijoms.

Europos Sąjugoje Jean-Charles Bricongne, Maria Demertzis, Peter Pontuch ir Alessandro Turrini (2016) atliktas tarpvalstybinės koreliacijos tyrimas parodė, jog efektyvus nemokumo sistemų teisinis reglamentavimas pasižymi mažesniu negražinamų skolų kiekiu, bei turi teigiamos įtakos verslo dinamikai, tad Lietuva atsižvelgdama į Europos Sąjungos rekomendacijas įstatymą pakoregavo 2019-06-27, skirtingai nei Estija ir Latvija, kurių įstatymai atitiko teiktas rekomendacijas.

Lietuvoje galiojantis pagrindinis nemokumą apibrėžiantis įstatymas yra 2019-06-27 dienos redakcijos Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas, kuris apibrėžia nemokios įmonės statusą, numato kreditoriaus teises ir apsaugas nemokios įmonės likvidavimo procesuose arba suteikia apsaugas nemokiai įmonei atstatyti savo mokumą suteikdamas restruktūrizuojamos įmonės statusą. Bankroto byla skolininkui keliama, jeigu juridinis asmuo yra nemokus ir jam nėra keliama restruktūrizavimo byla. (20)

Latvijos nemokumo įstatymas, kurio naujausia redakcija priimta 2010-11-01, numato, kad (19), „Įstatymo tikslas yra skatinti skolininko, patiriančio finansinius sunkumus, įsipareigojimų vykdymą ir, jei įmanoma, mokumo atkūrimą, taikant įstatyme nurodytus principus ir teisinius sprendimus.“ Todėl šis įstatymas kaip ir Lietuvoje esantis numato dvi galimybes, pirmoji, kuri nurodoma įstatymo A skirsnio 1-o skyriaus 3-ojo straipsnio 1-oje dalyje numato: (20) „Teisinės apsaugos procesas yra teisinio pobūdžio priemonių visuma, kurios tikslas - atkurti skolininko galimybes įvykdyti savo įsipareigojimus, jei skolininkas turi finansinių sunkumų arba mano, kad jis turės finansinių sunkumų.“ Bei antroji galimybė, kuri pateikiama šio įstatymo A skirsnio 1-o skyriaus 4-ojo straipsnio 1-oje dalyje numato (20)“ (1) Juridinio asmens nemokumo procedūra yra teisinio pobūdžio priemonių visuma, kurios metu kreditorių reikalavimai padengiami iš skolininko turto, siekiant palengvinti skolininko įsipareigojimų vykdymą.“

Estijoje nemokumą nustato ir reglamentuoja bankroto įstatymas įsigaliojęs 2004-01-01. Įstatymo 1-o skyriaus 1-oje dalyje nurodoma jog: (10) „Bankrotas yra skolininko nemokumas, paskelbtas teismo nutartimi“, pagal šį skyrių galima teigti, jog tai pagrindinis teisinis dokumentas kuriuo remiantis nustatomas faktas ar įmonė yra moki ar nemoki. Pagal 3-ią šio įstatymo skyrių kuris numato (10) „ Bankroto proceso metu kreditorių reikalavimai tenkinami skolininko turto sąskaita šiame įstatyme nustatyta tvarka, perleidžiant skolininko turtą arba reorganizuojant skolininko įmonę.“ Taip pat šis įstatymas numato ir laikinųjų apsaugos priemonių taikymą mėginant atstatyti įmonių mokumą.

Tiriant trijų Pabaltijo šalių teisinius dokumentus galima pastebėti, jog jų reglamentavimas yra labai panašus į kitų šalių lentelėje pateikiamas visų trijų šalių – Lietuvos, Latvijos ir Estijos nemokumą reglamentuojančio įstatymo apibendrinimas:

1 lentelė

Nemokumą reglamentuojančio įstatymo apibendrinimas Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje

Nemokumo Įstatymo reglamentavimas			
Įstatymo nuostatos	Lietuva	Latvija	Estija
Įstatymo pagrindinė esmė įvertinti nemokia tapusios įmonės galimybes atstatyti mokumą	Taip	Taip	Taip
Jeigu teismas nustato jog įmonė neturi galimybės atstatyti savo mokumo - ji pripažįstama bankrutavusia ir jos turimu turtu mėginama sumažinti kreditorių patiriamus nuostolius	Taip	Taip	Taip
Įvertinus įmonės galimybes, bei pastebėjus jog įmonė gali tęsti veiklą, yra sukuriamas įmonės mokumo atstatymo planas, bei suteikiama apsauga nuo kreditorių plano vykdymo laikotarpiui, pradedama restruktūrizacijos procedūra	Taip	Taip	Taip
Taikomos išlygos bankroto bylos iškėlimui dėl Covid-19 pandemijos patiriamų pasekmių	Taip	Taip	Ne

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis Lietuvos Latvijos ir Estijos nemokumą reglamentuojančiais įstatymais (20),(19),(10)

Išanalizavus trijų Baltijos šalių įstatymus dėl įmonių nemokumo pripažinimo pastebėta, jog Estijos įstatymo samprata yra tokia pati kaip ir Lietuvoje bei Latvijoje galiojančiuose įstatymuose, kurie numato dvi galimybes nemokiems asmenims – Bankrotas, kuomet skolininko turtu yra dengiami kreditorių reikalavimai, o po turto pardavimo likusios skolos yra nurašomos ir restruktūrizacija, kurios metu nemokiam subjektui yra suteikiamas antras šansas, suteikiamos laikinos saugos priemonės ir galimybė atstatyti veiklą.

1.3. Įmonių nemokumo pasireiškimo esminės priežastys

Įmonės nemokumas prasideda nuo įmonės finansinio nestabilumo, kuriam įtaką gali daryti daug įvairių vidinių ir išorinių veiksnių. Dalis šių veiksnių priklauso nuo pačios įmonės valdymo,

vidinių procesų, vadovų sprendimų, bet dalis atsiranda iš išorės ar vidaus visiškai neplanuotai, dėl šios priežasties, kad būtų galima išnagrinėti esmines nemokumo pasireiškimo įmonėje priežastis -

nagrinėjamos įmonių veiklos rizikų rūšys. Pasak Sadgrove K. (2015), jis nurodo pagrindinius du tipus rizikų tai:

1. Pavojaus rizika – tai nesuvaldoma rizika susijusi su galimomis netikėtomis situacijos, kurios gali sunaikinti verslą – gaisras, užterštumas, sukčiavimas ir pan.

2. Galimybių rizika – susijusi su planais, pokyčiais įmonės viduje, investicijomis ar kitais planuojamais ar vykdomais veiksmais.

Kaip ir pasak Sadgrove K. (2015) taip ir Mackevičiaus J. (2005) išskiria tokius rizikų klasifikavimus.

Lyginant Mackevičiaus J.(2005) straipsnį ir Sadgrove K. (2015) pateikiamas toks rizikų klasifikavimas:

- 1) pagal atsiradimo būdą (politinės ir ekonominės);
- 2) pagal poveikį (vidaus ir išorės);
- 3) pagal veiklos sritis (ūkinės, gamybinės, komercinės, finansinės ir investicinės);
- 4) pagal laiką (retrospektyvinės, einamosios, perspektyvinės);
- 5) pagal rezultato tikimybę (grynosios ir spekuliatyvinės)

Pagal atsiradimo būdą (politines ir ekonomines) – politinės – Įstatymai varžantys verslo plėtrą, produktų/paslaugų pardavimą, embargai ir kt. Ekonominės – vidiniai įmonės resursų pasikeitimai, ekonominės situacijos pasikeitimai šalyje ar pasaulyje tokie kaip krizės, finansiniai nuosmukiai, infliacijos pokyčiai.

Pagal poveikį (išorinės ir vidinės) – Vidinės tai darbuotojų kvalifikacijos stoka, vadovų kompetencijos trūkumas, psichologinė atmosfera įmonėje, darbo aplinkos netinkamumas ir kita.. Išorinės – tai rizikos veikiančios įmonę iš išorės, kaip pavyzdžiui Covid-19 viruso proveržis, kuris padarė įtaką viso pasaulio verslams, o išskirtiniems verslo sektoriams sustabdė verslo tęstinumą, konkurencinė aplinka ir kita.

Pagal veiklos sritis (ūkinės, gamybinės, komercinės, finansinės ir investicinės). Ūkinės – oro sąlygos, laukinių gyvūnų padaromi nuostoliai bei kitos. Gamybinės – technologinių procesų senumas, darbo organizavimo sutrikimai, įrangos nepraktiškumas arba nepatikimumas, finansinių ar energetinių išteklių trūkumas. Komercinės rizikos gali būti konkurencinės aplinkos didėjimas, netikėti rinkos pokyčiai, vartotojų poreikių pokyčiai. Finansinės – rizikos susijusios su pajamomis ir

sąnaudomis, kuomet sąnaudos tampa didesnės nei gaunamos pajamos, tuomet iškyla grėsmė įmonės mokumui. Investicinės veiklos rizikos apima netinkamą investavimo krypties pasirinkimą, blogą investicijos atsiperkamumo įvertinimą, investuoto kapitalo vertės sumažėjimas ar jo praradimus, kuomet patirti nuostoliai tiesiogiai susiję su įmonės veiklos tęstinumu.

Pagal laiką rizikos skirstomos į retrospektyvines, einamosios ir perspektyvines. Šios rizikos tarpusavyje glaudžiai susiję, nes analizuojant nurodo praeities ir dabarties problemines vietas kurių galima išvengti derinant naujus planus ateityje. Tai rizika, kuri kuriant ateities planus bei plėtrą įmonei netinkamai išanalizavus buvusius ir esamus laikotarpius gali būti nuostolinga ateityje ir sukelti laikiną nemokumą arba riziką bankrutuoti.

Pagal rezultato tikimybę rizikos gali būti skirstomos į grynąsias ir spekuliatyvines, kuomet gryniosios numato tikimybę gauti tik nuostolį ir nurodo realią situaciją be galimų nuokrypių pavyzdžiui paskaičiavus atsiperkamumą dabartinėmis sąlygomis numatomas tam tikras netekimas, o spekuliatyvinė, kuomet atlikus skaičiavimus ir pritaikius prielaidas galimas ir nuostolingas ir pelningas darbo planas, kurį gali įtakoti anksčiau išvardintos rizikos, pavyzdžiui taikant optimistinį realistinį ir pesimistinį variantą numatomi trys galimi scenarijai.

Pagal Sadgrove K. (2015) pateiktus vertinimus autorius labiau orientuojasi į Jono Mackevičiaus straipsnyje apibrėžtą vieną iš rizikų tai pagal poveikį skirstomą vidaus ir išorės, nes analizuojant vidaus ir išorės rizikas bei pritaikius SWOT analizę (SSGG – Stiprybės, Silpnybės, Galimybės ir Grėsmės) ir PEST analizę (Politiniai, Socialiniai, Ekonominiai ir Techniniai) galima iširti įmonės aplinką, bei išgryninti pagrindines galimas grėsmes.

Apibendrinant galima teigti, kad įmonės nemokumo pasireiškimo esminės priežastys yra rizikų vertinimo stoka bei nesuvaldymas dėl analizavimo trūkumo arba nenuspėjamų veiksmų. Remiantis Sadgrove K. (2015) pagrindimu, pirminis rizikų vertinimas turėtų būti išskiriant vidines ir išorines, bei atliekant šių rizikų SWOT ir PEST analizes

1.4. Įmonių nemokumo nustatymas ir vertinimas

Galima išskirti kelis nemokumo nustatymo būdus, vienas iš jų būtų finansinių rodiklių analizė arba sisteminis kelių rodiklių vertinimas antrasis būdas būtų išorinis vertinimas remiantis įvairių institucijų suteikiama informacija, šalyje veikiančiais kreditų biurais, internetine erdve.

Pirmuoju būdu nemokumą galima nustatyti remiantis kelių žymių ekonomistų nemokumo vertinimo medeliais. Įvertinus Budrikenės R. ir Paliulytės I. (2012) straipsnyje nagrinėjamų bankroto

prognozavimo modelių pritaikomumą bei sulyginus su Ladislav L. (2018) straipsnyje pateikiamais bankroto prognozavimo modeliais išskiriami aštuoni bankroto prognozavimo modeliai priedas 1, bei jų pritaikymo skirtingo mokumo bei pateikiama pelningumo įmonėse lentelė:

2 lentelė

Bankroto prognozavimo modelių pritaikymas įmonėse pagal pelningumą ir mokumą

	Moki įmonė	Nemoki įmonė
Pelninga įmonė	<ul style="list-style-type: none"> ●Altman; ●Taffler ir Tisshaw 	<ul style="list-style-type: none"> ●Altman; ●Taffler ir Tisshaw; ●Lis; ●Zavgren
Nepelninga įmonė	<ul style="list-style-type: none"> ●Altman; ●Taffler ir Tisshaw; ●Springate; ●Lis; ●Zavgren; ●Chesser. 	<ul style="list-style-type: none"> ●Altman; ●Taffler ir Tisshaw; ●Springate; ●Lis

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis Budrikenės R ir Paliulytės I (2012 ir Ladislav L. (2018)

Altman (1968) - modelis taikomas gamybinėms įmonėms, kaip teigiama finansiniame žodyne (9) „rodiklis skirtas taikyti tik gamybos įmonėms, kurioms jau artimas bankrotas. Jis nebuvo pagrįstas intimi, apimančia ne gamybos įmones (paslaugų įmones, bankus ir kt.)“

Lis (1973) modelis – Pasak Budrikenės R ir Paliulytės I (2012) šis „tiesinės diskriminantinės analizės grupei priklausantis bankroto prognozavimo modeliai tinkamas nepelningoms ir nemokioms įmonėms analizuoti.“

Springate (1978) modelis – Kaip ir prieš tai buvęs modelis šis, taip pat (8) „tiesinės diskriminantinės analizės grupei priklausantis bankroto prognozavimo modeliai tinkamas nepelningoms ir nemokioms įmonėms analizuoti.“

Taffler ir Tisshaw (1977) – Šis modelis taip pat atitinka prieš tai minėtųjų modelių taikymui, kuomet gali būti taikomas nepelningoms ir nemokioms įmonėms analizuoti.

Ca-Score - Šis modelis taikomas smulkiam ir vidutiniam verslui. (tiriamos buvo įmonės Kanadoje iki 20 mln. Dolerių).

Zavgren (1985) – Tai loginės regresijos modelis, kurį galima taikyti visom įmonėms naudojant jų finansinius rodiklius, bet svarbu įvertinti ir patikrinti ir su kitų modelių variacijomis, nes ne visada vertinimai būna tikslūs.

Chesser (1974) – Kaip ir Zavgren – šis modelis gali ne visada būtų tikslus. Jis remiasi ta pačia loginės regresijos metodika.

Atlikus finansinį vertinimą, būtina įvertinti išorinę informaciją, bei viešai prieinamą informaciją. Lyginant Baltijos šalių praktiką šioje srityje – ji labai panaši. Pagal galiojančią prieinamą informaciją (mokamą ir nemokamą) visose šalyse galima užsisakyti įmonių vertinimo ataskaitas, kuriose būtų nurodoma visa valstybiniu mastu, bei iš privačių prieinamų šaltinių surinkta ir leidžiama skelbti informacija. Kaip pavyzdines įmones kurios užsiima kreditų biurų veikla šiose šalyse galima būtų įvardinti : Creditinfo, Credit reform, Propartner (veikia visose trijose šalyse); Baltfakta (veikia visose trijose Pabaltijo šalyse).

Kreditinėje ataskaitoje pateikiama informacija gali padėti įvertinti įmonės esamą padėtį, bei veiksnius, kurie gali daryti įtaką ateityje kaip pavyzdžiui, nagrinėjant Creditinfo pateikiamos ataskaitos duomenis galima stebėti tokią informaciją (Priedas 2):

- Įmonės teisinis statusas – nurodo ar įmonė yra vis dar veikiantis subjektas
- Registracijos data – galima matyti kiek metų ši įmonė vykdo veiklą
- PVM kodas – nurodo ar įmonė yra PVM mokėtojas ar visgi nepasiekė PVM mokėtojo pajamų ribos.

- Įmonės veikla – Žinant tiesioginę įmonės veiklą, galime vertinti jos rizikingumą šiuo metu, kaip pvz. žinant, jog tai yra kelionių organizavimo veikla užsiimanti įmonė, galime spręsti jog ji, tikėtina, susiduria su Covid-19 pandemijos ekonominėmis problemomis.

- Nepadengti įsiskolinimai – ši grafa yra vienas iš naudingiausių skilčių, kur kiti kreditoriai, kurie dar nesikreipė į teismą dėl įmonės neapmokėtų sąskaitų – informaciją viešina kreditų biuruose, taip galima matyti ankstyvus nemokumo ženklus, bei įvertinti rizikas.

- Mokėjimų istorija – Šioje dalyje pateikiami visi buvę, bet jau apmokėti įsipareigojimai kitiems kreditoriams. Tai leidžia spręsti apie įmonės stabilumą bei mokėjimų kultūrą.

- Įregistruoti turto areštai – nurodo kiek ir kokių antstolių, VMI ar Sodros areštų turi įmonė, bei kokioms sumoms. Pagal šią dalį galima spręsti kiek įmonė bus pajėgi laiku atlikti mokėjimus, bei ar turės tokią galimybę, nes turint turto areštą dažniausiai yra suspenduojamas banko sąskaitų naudojimas.

- Teismo posėdžių skaičius, bei detalizavimas kiek teismo posėdžių buvo kaip atsakovas, kiek kaip ieškovas. Tai leidžia suprasti įmonės kultūrą. Matant didelį skaičių teismo posėdžių kaip atsakovo – galima ataskaitoje pasitikrinti jų detalizavimą, jei tai dėl mokėjimo problemų – tuomet įmonė turi problemų su mokumu, jeigu dėl kokybinių ar su darbuotojų santykiais susijusių problemų, tuomet nors ir mokumo klausimas yra atmetamas, įmonė gali būti vertinama kaip nepatikimas partneris. Vertinant įmonė kuri turi daug tesimų kaip ieškovas – galima matyti detalizacijoje (jei atstovavimas teisme tai nėra įmonės pagrindinė veikla) ar įmonė linkusi dalyvauti teismo posėdžiuose dėl nekokybiškų tiekėjų, ar dėl klientų nemokumo, tai vertinimui gali suteikti papildomos informacijos apie vidaus tvarką įmonėje sutrikimus.

- Vieša neigiama informacija – dalis kurioje nagrinėjama informacija iš tiekėjų, pirkėjų ar valstybinių sektorių, kurioje pateikiami neigiami atsiliepimai susiję su kokybe ar nemokumu.

- Informacija apie skolą Sodrai – taip pat aktuali informacija nurodanti, kaip įmonė sugeba atsiskaityti kas mėnesį su valstybinėmis institucijomis.

- Nekilnojamas turtas – tai informacija apie garantą esant nemokumui. Jeigu įmonė turi nekilnojamo turto, jis nemokumo atveju gali būti naudojamas kreditorių patirtų nuostolių padengimui.

- Darbuotojų skaičius, bei šio skaičiaus detalizacija – leidžia išanalizuoti darbuotojų pokytį įmonėje, jeigu pagal veiklą išanalizavus įmonę, nėra pastebimas įmonės veiklos sezoniškumas, o darbuotojų skaičiaus pokyčiai rodo ženklų sumažėjimą – galima įtarti įmonės finansinę krizę.

- Darbuotojų užmokesčio vidurkis – šis rodiklis atsirado sąlyginai neseniai, bet jo analizė leidžia spręsti apie įmonės mokėjimų darbuotojams kultūrą, jeigu nurodomi atlyginimai yra labai maži ir nesutampa bei labai skiriasi su to paties sektoriaus kitomis įmonėmis – galima įtarti jog dalis atlyginimų mokami nelegaliu būdu.

- Pajamos – pajamos už praėjusius metus bei ataskaitų pateikimas įrodo įmonės dydį bei stabilią veiklą. Taip pat statistinėje dalyje pateikiama informacija apie pajamų pokyčius per visą įmonės gyvavimo laikotarpį, tad šie rodikliai gali padėti įsivertinti pajamų kitimą bei dabar esamas.

- Transporto priemonių sąrašas – pagal šį sąrašą galima matyti ne vien tik kiek transporto priemonių įmonė turi, bet ir kurios transporto priemonės yra lizinguojamos, o kurios yra priskiriamos kaip nuosavybė. Pagal pateiktą informaciją galima matyti transporto priemonės registracijos datą, bei kainą, likvidumo klasę ir kainą po metų. Taip galima vertinti įmonės turimą turtą bei šio turto likvidumą, bei dalį turimų įsipareigojimų – lizingų.

Įsivertinus įmonę, pagal pateiktus duomenis, bei išanalizavus visus aspektus susijusius su įmonės veikla, veiklos sektoriumi, istorine informacija, galima spręsti apie įmonės stabilumą ir patikimumą.

Apibendrinant galima teigti, jog įmonės nemokumo nustatymas ir vertinimas turi būti vykdomas tiek išoriškai vertinant turimus duomenis, ar įmonės vertinimo ataskaitas, tiek pagal finansinius rodiklius pritaikant bankroto prognozavimo modelius, tokiu būdu tikrinama įmonė bus visapusiškai įvertinta bei apibrėžta tiksliausia jos kreditavimo rizika.

1.5. Įmonių nemokumo problemų analizė

Įmonių nemokumas, kaip problema gali būti vertinama valstybiniu, kreditoriaus ir konkrečių subjektų atvejais. Nes nemokios įmonės problemos pasireiškia ne tik kreditoriui, kitiems fiziniams ar juridiniams subjektams, bet ir valstybinėms institucijoms.

Valstybiniu mastu vertinant nemokumo problemas galima teigti, jog įmonės nesugebėjimas įvykdyti savo įsipareigojimų tiesiogiai ir netiesiogiai veikia valstybės surenkamą biudžetą. Pagal Bricongne J.C, Demertzis M., Pont'uch P. Turrini A. (2016) atliktą analizę 2016 metais buvo nustatytas aukštas skolų lygis mikroekonominiu mastu daugelyje ES šalių. Pasak tyrimo autorių korporacijų turimos skolos neleidžia joms vykdyti naujų investicijų ir stabdo vartojimą. Pagal tyrimo išvadas buvo pateikta tendencija, jog tol, kol nebus suvaldytos šios skolos numatomas žemas ekonominis aktyvumas, vyraus žema infliacija ir mažo augimo aplinka. Nesurinkus konkrečių įmonės mokamų mokesčių tokių kaip pridėtinės vertės mokestis, gyventojų pajamų mokestis, privalomojo sveikatos draudimo įmokos, įmokos į ilgalaikio darbo išmokų fondą, nekilnojamo turto mokestis ar mokėtinas pelno mokestis mažinamas valstybės surenkamas biudžetas, taip pat netiesioginis poveikis atsiranda, kuomet darbuotojai netekę darbo vietos kreipiasi į Užimtumo tarnybą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, kuri rūpinasi darbo netekusiais piliečiais ir suteikia nedarbingumo pašalpas, taip pat darbuotojai netekę pastovių pajamų sumažėja jų perkamoji galia, kuri taip pat kaupia valstybinį biudžetą, kuomet perkamos prekės ir paslaugos už kurias yra sumokamas pridėtinės vertės mokestis. Bendrai vertinamas įmonių nemokumas valstybiniu mastu – grandininis procesas, kurio metu valstybės patiriami nuostoliai yra didesni nei paskaičiuoti tiesioginiai netenkami mokesčiai į biudžetą.

Kredituojamos įmonės atveju nemokumo problemos tai pagrindinė veiklos nutraukimo priežastis, nes nesugebant padengti savo įsipareigojimų, kredituojama įmonė netenka savo privilegijų

ir patampa nebeatraukli tiekėjams. Vertinant įmonės mokumą, bei nustačius sutrikusius jos atsiskaitymus dauguma tiekėjų atsisako taikyti atidėto mokėjimo principą, reikalaudami sumokėti už tiekiamas žaliavas, prekes ar paslaugas iš anksto. Šiuo atveju sutrikus įmonės mokumui bei esant apyvartinių lėšų trūkumui įmonė nesugeba užsakyti reikiamos kokybės žaliavų tuomet nebegali pagaminti tiesioginės savo produkcijos arba negavusi paslaugų – teikti savąsias kokybiškai. Nukentėjus kokybei įmonė sugadina savo įvaizdį rinkoje ir dėl šios priežasties netenka savo klientų dalies, kuri teikdavo pagrindines pajamas. Netekusi pajamų įmonė nebesugeba sumokėti darbuotojams ir atsiskaityti su kitais kreditoriais, o dėl šios priežasties įmonė patiria dar didesnius sunkumus, bei negali išspręsti susidariusios situacijos.

Analizuojant nemokumo problemas kreditorių atveju, jeigu subjektas A yra skolingas subjektui B (kreditoriui) ir neturi galimybės padengti savo įsipareigojimų – subjektas B patirdamas nuostolį jį turi padengti savo lėšomis. Jeigu subjektas B turi pelno ir nuostolį dengia juo, tuomet vėl nukenčia valstybės biudžetas, nes pelno mokesčio surenkama mažiau. Jeigu subjektas B neturi pelno, tuomet nepriemoka bus mėginama dengti iš apyvartinių lėšų tuomet atsirastų rizika, jog subjektas B nesugebės suvaldyti situacijos ir pateks į nemokumo grandininę reakciją, kuomet pats pataptų nemokus savo kreditoriams. Remiantis realiu pavyzdžiu galima nagrinėti 2019 metais pradėtą restruktūrizuoti įmonę UAB LitCon, kurios restruktūrizavimo byloje buvo išvardinti 524 kreditoriai kuriems restruktūrizuojama įmonė buvo skolinga. Pasižiūrėjus šį sąrašą šiandieną galima teigti, kad grandininės reakcijos procesas turėjo didelę įtaką daliai įmonių, o kai kurios iš jų (pagal pateiktą sąrašą 13) tapo nemokiomis, bankrutavusiomis arba šiuo metu yra bankrutuojančios.

Šiuo metu viena iš svarbiausių nemokumo priežasčių ir problemų pasaulyje, kuri išbalansavo visus verslo sektorius ir daliai veiklų yra net pražūtinga – Covid – 19 pandemija. Šios problemos mastas siekia viso pasaulio valstybes ir daro įtaką visam verslui, daliai verslo tai teigiama įtaka, bet didesnė dalis turi prisitaikyti prie blogesnių sąlygų, sumažėjusių pardavimų, nuotolinio darbo ir persiorientavimo prie kitokios produkcijos ar paslaugų. Pagrindinė problema iškyla tuomet, kai verslo įmonės šiuo sunkiu periodu neturi galimybės pakeisti savo strateginės krypties, veiklos ar darbo principų. Taip pat darbuotojų praradimai bei gamybos stabdymas, dėl izoliacijoje esančių asmenų verčia verslą sumažinti gaunamos produkcijos, o t.y ir uždirbamų pinigų kiekius, tad tai iššaukia grandininę reakciją, kurios metu visa eilė nemokių įmonių nebesugeba suvaldyti savo finansinių įsipareigojimų. Finansiniai įsipareigojimai, kurie tuo tarpu niekur nedingsta lemia įmonės apsisprendimą dėl kaštų taupymo, darbuotojų atleidimo ar išsiuntimo į prastovas ir tokiu būdu prasideda valstybės bendro vidaus produkto mažėjimas – prasideda šalies krizė.

Išanalizavus nemokumo problemas, galima teigti jog nemokumo problemos apima ne vien nemokią įmonę ar kreditorius, bet pagal atliktą Europos Sąjungos inicijuotą tyrimą kurį atliko Bricongne J.C, Demertzis M., Pont'uch P. Turrini A. (2016) apima ir darbuotojus, valstybę, jos institucijas ir biudžetą. Nemokumo problemos sukuria grandininę reakciją, kurios įtaka pasireiškia tiesioginiu ir netiesioginiu poveikiu valstybei bei kitiems verslams, kurie tiesiogiai nesusiduria su nemokia įmone.

1.6. Įmonių nemokumo problemų sprendimai

Įvertinus rizikas, apskaičiavus bankroto prognozes bei nustačius, jog įmonės rodikliai parodo aukštą riziką tapti nemokia, norėdama tęsti veiklą tokia įmonė privalo stabilizuoti susidariusią padėtį. Kad ši padėtis būtų stabili pirmiausia reikia išsiaiškinti dėl kokių konkrečių rizikų nesuvaldymo pablogėjo įmonės nemokumo rodikliai. Įsivardinus tikslias priežastis, kurios darė įtaką įmonės nemokumui privaloma įsivertinti rizikos laikinumą, t.y ar ši rizika tik laikina bei ar ji gali būti suvaldoma. Jeigu rizika laikina ir gali būti suvaldoma, kaip sprendimą galima būtų naudoti taupymo strategiją, kuomet laikinuoju periodu būtų taupomi įmonės resursai, taip sulaukiant rizikingo periodo pabaigos. Jeigu rizika yra ilgalaikė, bet suvaldoma pavyzdžiui: tokia kaip vartotojų poreikių pokytis, naujų technologijų įdiegimas ar panašios, reikėtų parengti pokyčių planą, kurio tikslas būtų prisitaikyti prie naujų rinkos poreikių. Prisitaikymas, kaip sprendimas tai gera priemonė ir šiuo metu esamoje situacijoje, kuomet susiduriama su nenumatytomis rizikomis – Covid-19 pandemija.

Kaip gerą prisitaikymo pavyzdį galima nurodyti Lietuvoje veikiančią smulkaus verslo įmonę UAB Inspe. Šios įmonės vadovai, pastebėję pirmos pandemijos protrūkį ir jo poveikį tiesioginiai įmonės veiklai – reklaminių gaminių gamybai, įvertino rinkos poreikius ir perorientavo savo verslą į medicininių kaukių gamybą, kuri kaip veikla tapo pagrindine.

Jeigu įsivertinus visus rodiklius bei rizikas paaiškėja, jog trumpalaikės ar ilgalaikės rizikos negali būti suvaldytos – tuomet įmonė nebegali tęsti savo veiklos ir gali kreiptis į teismą dėl bankroto bylos išskėlimo.

Vertinant nemokumo sprendimo būdus pateiktus Philip R. Wood (2007) knygoje „Tarptautiniai nemokumo principai“ galima teigti, jog pagrindiniai nemokumo suvaldymo būdai gali būti tokie:

1. Kreditorių ir skolininko susitarimas dėl mokėjimo plano, kuris būtų patvirtintas abiejų šalių pasirašant susitarimo sutartį

2. Skolininko restruktūrizacijos planas, kuriuo nutartam laikotarpiui skolininkas gautų papildomas apsaugas nuo kreditorių reikalavimų ir esamos skolos būtų išdėstomos konkrečiu mokėjimo planu su tiksliais mokėjimų datomis. Šis planas būtų patvirtintas teismo nutartimi.

3. Skolininko likvidavimo procesas – bankrotas, kurio metu teismas priimtų sprendimą likviduoti įmonę išparduodant visą jos turtą ir gautas lėšas proporcingai paskirstant kreditoriams pagal pirmumo teisę.

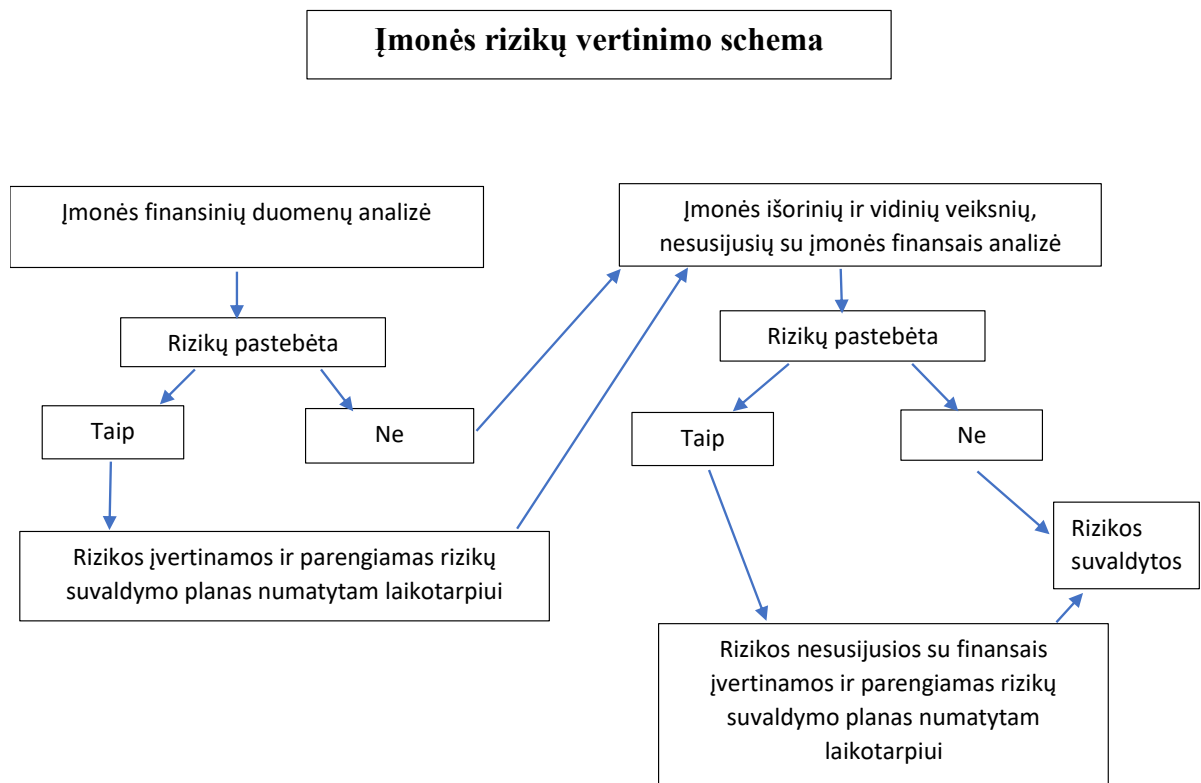
Apibendrinant įmonių nemokumo problemų sprendimo būdus, galima teigti jog nemokios įmonės atžvilgiu išsiaiškinus konkrečias problemas bei tas problemas sukeliančias rizikas, privaloma įsivertinti ar šios rizikos yra laikinos ar ilgalaikės, bei ar jos suvaldomos. Jei rizikos trumpalaikės ir suvaldomos, galima pasirinkti kaštų taupymo strategiją, jei ilgalaikės ir suvaldomos, tuomet reikėtų rinktis įmonės perorientavimo strategiją. Jei rizikos negali būti suvaldytos, tuomet įmonė negali tęsti savo veiklos. Vertinant nemokumo problemų sprendimus iš kreditoriaus pusės galimi trys sprendimo variantai tai: sutartis su skolininku pasirašant abiejų pusių dėl mokėjimų dalimis be teismo, restruktūrizacijos bylos iškėlimas, kurios metu teismas patvirtintų laikinąsias apsaugos sąlygas skolininkui, bei sudarytų skolos išmokėjimų planą arba likvidacija/bankroto procesas, kurio metu skolininko turtas būtų parduodamas, o gauti pinigai paskirstyti kreditoriams.

1.7. Įmonių nemokumo nustatymo ir problemų analizės teorinis modelis

Kiekvienai įmonei svarbu vertinti savo finansinius sugebėjimus, bei įmonės stabilumą. Pasak Mikhailova S. Gennad'evna (2018) Finansinis stabilumas - tai įmonės finansinės padėties stabilumas, galimybė sėkmingai veikti ir vystytis, išlaikant pastovią nuosavų ir skolintų lėšų pusiausvyrą. Stabili finansinė padėtis yra efektyvaus įmonės darbo rezultatas, kvalifikuotai valdant visus gamybos ir ekonominius veiksnius, bei patikrinus įmonės bendrus finansinius rodiklius pelno nuostolio ataskaitoje bei balansą, galima nuspręsti ar įmonė turi finansinių rizikų patirti nemokumą artimiausiu metu.

Pirmiausia svarbu įvertinti finansinę įmonės padėtį, jeigu atlikus finansinius vertinimus rizikų nepastebėta - būtina išanalizuoti išorinius ir vidinius rizikos veiksnius nesusijusius su finansiniais įmonės rodikliais. Jeigu atliktas įmonės finansinių rizikų vertinimas nurodo vieną ar kitą riziką, būtina ją išanalizuoti ir paruošti rizikos suvaldymo planą, kurio metu būtų nustatyti rizikos suvaldymo,

išvengimo būdai, bei galimybė pasirinkti skirtingus veiksmų planus susidūrus su nustatytais rizikomis. Schema žemiau:

Šaltinis: Sudaryta autorės

Susidūrus su rizika prieš tai jos neįvertinus, svarbu peržvelgti riziką laikotarpio požiūriu ir spendimo požiūriu. Rizika laikotarpio požiūriu gali būti ilgalaikė ir trumpalaikė. Ilgalaikė rizika reikalauja įmonės veiklos pokyčių, kurių metu būtų nustatoma nauja įmonės strategija, investicijos, naujų paslaugų teikimas ar veiklos pritaikymas prie pasikeitusių vartotojų reikalavimų. Trumpalaikė rizika – gali būti suvaldyta taupymo būdu, kuomet iki minimalių sumažinamos įmonės išlaidos trumpalaikės rizikos laikotarpiu. Nebesugebant suvaldyti rizikų ir patiriant nuostolį įmonė gali kreiptis pagalbos į valstybę, kad valstybėje veikiančys teismai įvertintų įmonės patiriamus sunkumus, ir pagal sukurtus atsistatymo planus galėtų suteikti arba ne - laikinąsias apsaugos priemones nuo kitų kreditorių numatytam laikotarpiui, kuomet įmonė bus restruktūrizuojama. Restruktūrizacijos metu įmonė gali atstatyti savo mokumą dalimis mokėdama įsiskolinimus pagal bankroto administratorių sudarytą atsiskaitymo planą, taip suvaldydama iškilusią nemokumo problemą. Teismui nusprendus, kad laikinosios priemonės įmonei padėti negali – yra priimamas sprendimas iškelti bankroto bylą, kurios metu visas įmonės turtas yra paskirstomas kreditoriams, taip padengdamas jų patirtus

nuostolius, jeigu po turto išskirstymo visi kreditorių nuostoliai nėra padengti – likusi jų dalis yra nurašoma.

2. ĮMONIŲ NEMOKUMO PROBLEMŲ ANALIZĖS METODOLOGIJA

Šioje dalyje bus aprašomi pagrindiniai metodai, kuriais vadovaujantis buvo išanalizuotos įmonių nemokumo priežastys.

2.1. Tyrimo tikslas, modelis ir hipotezės

Išanalizavus mokslinius šaltinius, bei teisinius dokumentus buvo sukurtas empirinio tyrimo eiliškumas. Šiam tyrimui įgyvendinti bei pagrįsti buvo išsikeltas tikslas:

Tyrimo tikslas

Pagrindinis šio darbo tikslas yra išanalizuoti įmonių nemokumo priežastis. Šiam tikslui pasiekti išsikelti šie uždaviniai:

1. Empirinio tyrimo metu išanalizuoti pagrindines nemokumo problemas, bei jų galimus sprendimo būdus
2. Empiriškai patvirtinti nemokumo analizės modelio pritaikomumą.
3. Pagal gauto tyrimo rezultatus suformuoti rekomendacija įmonėms, dėl nemokumo problemų galimų sprendimo būdų.

Tyrimo modelis susideda iš dviejų dalių:

1. Anketinė Lietuvoje vėluojančių atsiskaityti įmonių apklausa
2. Ekspertų interviu, kurio metu apklausiami skolų išieškojimo įmonių vadovai Lietuvoje Latvijoje ir Estijoje. Pagal pateiktus klausimus bus atliekamas ekspertų nuomonių suderinamumo tyrimas naudojant konkordancijos koeficientus ir kontent analizę.

Hipotezės:

1. Atlikus empirinį tyrimą bus mėginama pagrįsti, jog pagrindinės nemokumo priežastys susidaro dėl nemokių įmonių sukuriama „grandininės reakcijos“ efekto, kuomet viena įmonė nemoka kitai, todėl, kad pirmoji negauna mokėjimų iš savo klientų.

2. Taip pat atlikus tyrimus bus mėginama pagrįsti jog Covid – 19 pandemijos pirmoji banga turėjo įtaką įmonių mokumui.

2.2. Tyrimo organizavimas ir instrumentas

Kad vykdomas tyrimas būtų sistemingas ir objektyvus pateikiama vykdomo tyrimo organizavimo schema, kurioje nurodomas tyrimo eiliškumas:

3 lentelė

Tyrimo organizavimo schema

Veiksmai	Informacijos šaltiniai
Anketinė apklausa	Apklausiamos Lietuvoje vėluojančios atsiskaityti įmonės
Anketinės apklausos duomenų analizė Pirsono ir Spirmeno metodais	
Ekspertų anketinė apklausa	Lizingo ir skolų išieškojimo įmonių ekspertų apklausa Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje
Anketinės apklausos duomenų analizė pagal Kendall konkordancijos koeficientą	

Šaltinis: Sudaryta autorės

Pirmoji tyrimo dalis bus Lietuvoje vėluojančių atsiskaityti įmonių anketinė/telefoninė apklausa, kurios metu bus apklausiami subjektai administruojami UAB CCS customers care services skolų išieškojimo įmonės. Bus taikomas – kokybinis anketinės apklausos metodas. Tiriamiesiems buvo pateikta anketinė apklausa, su uždariais klausimais. Kadangi respondentai yra tiksliniai, nes yra žinomas faktas, jog jie visi yra vėluojančios atsiskaityti įmonės, anketinėje apklausoje yra pateikti tik trys pagrindiniai klausimai, kurie analizuojami apklausos telefonu metu, vykdant priminimus apie neapmokėtas sąskaitas. Apklausiai rengti buvo suteiktas įmonės UAB CCS – customers care services direktoriaus Audriaus Astrausko rašytinis leidimas, kuris yra pridedamas prieduose – Priedas 3. Apklausa buvo vykdoma priminimų apie neapmokėtas sąskaitas telefonu metu, dėl šios priežasties apklausos laikotarpis buvo ribotas, nes įmonės UAB CCS – customers care services paslauga, kurios metu primenama apie vėlavimus atsiskaityti vykdoma savaitės intervalu ir neatlikus tyrimo vienos savaitės laikotarpiu – tyrimo rezultatai būtų iškreipti dėl įtraukiamų pasikartojančių respondentų atsakymų. Šiuo atveju objektyviam tyrimui užtikrinti buvo pasirinktos didžiausią skambučių srautą turinčios savaitės dienos – pirmadienis – trečiadienis, kurio metu buvo apklausta 403 vėluojančios atsiskaityti įmonės. Tyrimo atlikimo laikotarpis buvo nuo 2020 metų lapkričio 21-os dienos iki 2020 metų lapkričio 25-os dienos. Šios apklausos rezultatų analizei bus naudojamas Pirsono koreliacijos koeficientas, kuris bus apskaičiuojamas SPSS programos pagalba pagal formulę:

$$r_{kl} = \frac{\sum_{i=1}^m (x_{ik} - \bar{x}_k)(x_{il} - \bar{x}_l)}{\sqrt{\sum_{i=1}^m (x_{ik} - \bar{x}_k)^2 \sum_{i=1}^m (x_{il} - \bar{x}_l)^2}}$$

Kai $\bar{x}_k = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^m x_{ik}$, $\bar{x}_l = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^m x_{il}$. Molytė A (2011) Pagal suformuotą koeficientų matricą galima matyti jog jos įstrižainės lygios vienetui, jeigu apskaičiuotas koeficientas lygus vienetui, tuomet reikšmių ryšys visiškai pinas tiesinei lygčiai ir nurodo laipsnišką didėjimą arba mažėjimą. Pagal tai kiek nutolęs koeficientas nutolęs nuo vieneto, nurodoma ir kokio stiprumo yra gaunamas ryšys. Nulinė reikšmė reiškia kad ryšio nėra.

Taip pat bus naudojamas Spirmano koreliacijos koeficientas (angl. Spearman's rho). Šis koeficientas naudojamas norint nustatyti, kaip gerai išlaikomas atstumų eiliškumas. Molytė A (2011) apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\rho_{Sp}(r_x' r_y') = 1 - \frac{6}{(m')^3 - m'} \sum_{k=1}^{m'} (r'_x(k) - r'_y(k))^2$$

Kai - r_x ir r_y - n-mačių ir d-mačių duomenų vektorių (taškų) visų porų atstumų eilės numeriai, $m' = m(m-1)/2$. - Įprastai $-1 \leq \rho_{Sp} \leq 1$. Jeigu Spirmano koeficiento reikšmė lygi 1, tai reiškia, kad atstumų eiliškumas išlaikomas 100 %. Molytė A (2011)

Ekspertų interviu buvo vykdomas nuo 2020 metų lapkričio mėnesio 18 dienos iki 2020 metų lapkričio mėnesio 22 dienos. Buvo apklausti penki ekspertai iš trijų Pabaltijo šalių. Vykdyto interviu analizei bus taikomi tyrimo metodai pagal Kendall konkordancijos koeficientą W. Šis koeficientas apskaičiuojamas pagal formulę: Podvesko V. (2005).

$$W = \frac{12S}{k^2(n^3 - n)}$$

čia,

W – konkordancijos koeficientas;

S – vidutinio rango kvadratų suma;

k – ekspertų skaičius;

n - pateiktų kriterijų skaičius.

Visų apklausoje naudojamų ir tiriamų rangų nuokrypis nuo vidutinės reikšmės S nurodo, ar ekspertų kriterijų vertinimai labai skiriasi nuo bendrojo vidutinio vertinimo. Todėl ekspertų apklausos patikimumas gali būti išreiškiamas ekspertų nuomonių konkordancijos koeficientu W. Konkordancijos koeficiento W reikšmių aibė yra $[0,1]$, t. y. $0 \leq W \leq 1$. Kuo didesnis W, tuo stipresnė

analizuojamų kintamųjų koreliacija. Jei ekspertų vertinimai priešaringi konkordancijos koeficiento reikšmė W artėja prie 0, jei ekspertų vertinimai panašūs - W artėja prie 1. Podvesko V. (2005).

Taip pat ekspertų apklausos atviriems klausimams ištirti buvo pasirinktas kontent analizės metodas, kurio pagrindinė esmė pasak Mayring P. (2004) yra išskirti dokumento tekste tam tikrus prasminius vienetus ir apskaičiuoti jų naudojimo dažnį, bei palyginti su kitais vykdytais tyrimais.

Pagal atliktas, statistinių duomenų, anketinės apklausos, bei ekspertų interviu analizes bus galima vertinti pirmosios bangos Covid-19 pandemijos poveikį mokumui, bei pagrindines įmonių nemokumo priežastis ir jų kitimą nemokumo laikotarpiu.

2.3. Respondentų atranka ir tiriamos imties charakteristikos

Kiekybinės apklausos anketiniam tyrimui buvo atrinkti tiksliniai respondentai, kurie vėluoja atsiskaityti nuo 1-os vėlavimo dienos. Pagal imties skaičiavimus buvo patikslinta, kadangi šiuo metu Lietuvoje yra veikiančios 9506 (22) įmonės, tikimasi gauti 95 proc. patikėjimo lygį, o pasirinkta paklaida yra 5 proc., tai pagal imties skaičiuoklę (2) reikėtų apklausti ne mažiau kaip 369 respondentus. Naudojamas imties skaičiavimo metodas pagal Kotrlík J.W (2001).

$$n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}}$$

kai:

n – imties dydis;

Δ – imties paklaidos dydis arba ribinė atrankos paklaida (socialinių mokslų tyrimuose priimtina

5-10 % paklaida, tai yra $\Delta = 0,05$ iki $0,1$);

N – tyrinėjamos visumos dydis.

Ekspertiniam interviu tyrimui atlikti buvo atrinkti penki ekspertai iš trijų Pabaltijo šalyse veikiančių skolų išieškojimo įmonių. Kadangi jie kasdieną susiduria su nemokiais skolininkais ir nagrinėja nemokumo priežastis, buvo pasitelkta jų nuomonė išgryninti problemas, bei šiuo metu esamas nemokumo tendencijas. Prieš atliekant interviu buvo išskirti specifiniai reikalavimai respondentams. Norint įvertinti norimus duomenis apklausiamas asmuo privalėjo turėti sąsają su šia

informacija, turėti skolų išieškojimo srities darbo ir vadovavimo/analizavimo patirtį ne mažesnę nei 5 metų. Žemiau lentelėje pateikiama pasirinktų ekspertų charakteristika:

4 lentelė

Ekspertų charakteristika

Ekspertų charakteristika			
	Institucijos pavadinimas	Užimamos pareigos	Darbo stažas
I Ekspertas	OK Incure	Skolų išieškos vadovė	17 metų
II Ekspertas	ProPartners, SIA	Direktorius	18 metų
III Ekspertas	CCS customers care services, UAB	Direktorius	24 metai
IV Ekspertas	Conventus SIA	Direktorius	21 metai
V Ekspertas	Legal Balance UAB	Skolų išieškos vadovė	13 metų

Šaltinis: Sudaryta autorės

Pasirinktiems ekspertams buvo pateikta dalinai struktūrizuota apklausa interviu būdu, kurioje dalis klausimų buvo atviri, kiti buvo pateikiami rangavimo būdu.

2.4. Tyrimo ribotumas

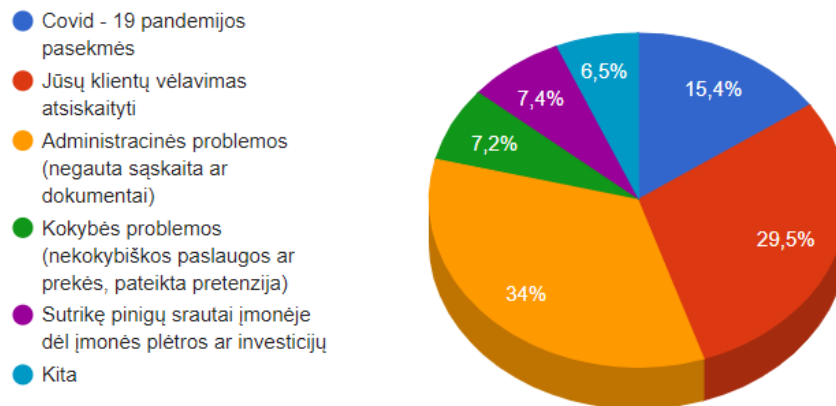
Tyrimas atliekamas netiesiogiai vertinant visų šalių – Lietuvos Latvijos ir Estijos nemokumą patiriančias įmones, o tik Lietuvos, nes kitų šalių tokio tipo duomenų gauti nėra galimybių. Taip pat nėra galimybių ir apklausti bankrutavusių – t.y. teisiškai priimtų kaip nemokių įmonių, nes jų buvusių vadovų kontaktai nėra viešai prieinami, o jų konfidencialumą ir duomenų saugumą gina Europos Sąjungos duomenų apsaugos įstatymas.

Kokybiniam tyrimui atlikta apklausa turėjo ribotą laikotarpį, kurio metu buvo galima apklausti respondentus, nes priminimų paslauga, kurios metu buvo vykdoma apklausa pasižymi kas savaitiniu dėsningumu, kuomet neapmokėtų sąskaitų sąrašas iš įvairių sričių įmonių yra pateikiamas vieną kartą per savaitę, bei su visais klientų skolininkais yra susisiekiama iki sekančios neapmokėtų sąskaitų ataskaitos gavimo dienos. Jeigu dalis skolininkų nepadengia savo įsipareigojimų, jie patenka ir į sekančios savaitės priminimų sąrašus, o tuomet apklausa netektų objektyvumo dėl tų pačių respondentų atsakymų, kurie gali iškreipti realią statistiką.

3. ĮMONIŲ NEMOKUMO PROBLEMŲ ANALIZĖ

3.1. Įmonių nemokumo problemų analizės anketinės apklausos rezultatai

Kokybinio tyrimo anketa buvo sudaryta iš konkrečių klausimų, kurie apibrėžia įmonės dydį ir išskiria vėluojančias atsiskaityti organizacijas į smulkias, vidutines ir dideles. Taip pat atskiria konkrečius vėlavimo laikotarpius tai: nuo 0 dienų iki 30 dienų po apmokėjimo termino, nuo 31-os iki 60-os vėlavimo dienos po apmokėjimo termino, nuo 61-os iki 90-os vėlavimo dienos po apmokėjimo termino ir nuo 91-os iki nenumatytos vėlavimo dienos po apmokėjimo termino. Taip pat išskiriamos pagrindinės šešios įsipareigojimų nevykdymo laiku priežastys, kurios nurodo, dėl kokios susidariusios situacijos ar problemos įmonės nesugebėjo laiku padengti savo įsipareigojimų. Pagrindinės išskirtos priežastys buvo šios: Covid - 19 pandemijos pasekmės, klientų vėlavimas atsiskaityti laiku, administracinės problemos (negauta sąskaita ar dokumentai), kokybės problemos (nekokybiškos paslaugos ar prekės, pateikta pretenzija), sutrikę pinigų srautai įmonėje dėl įmonės plėtros ar investicijų, ir kitos. Pagal atliktą apklausą buvo surinkta 403 respondentų atsakymai, kurie pasiskirstė taip:

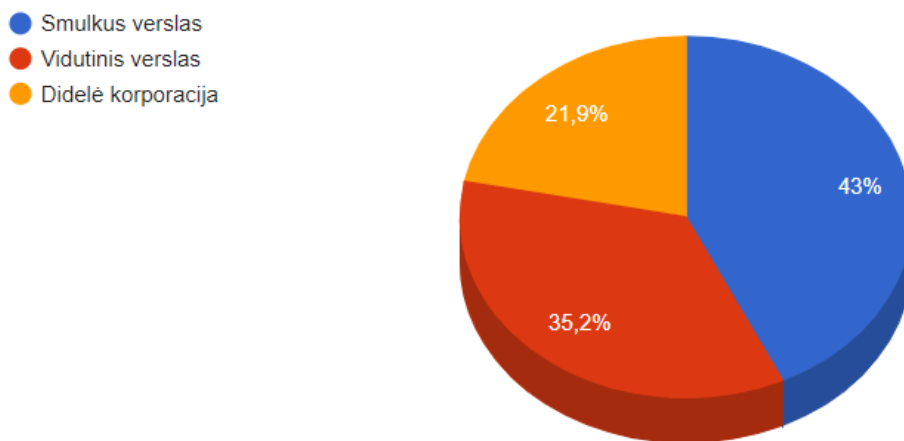
1 paveikslas. Respondentų nemokumo priežasčių pasiskirstymas

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Kaip galima matyti iš visų respondentų pasiskirstymo didžiausia dalis respondentų vėluoja atsiskaityti dėl administracinių problemų – 34 proc. apklaustųjų. 29,5 proc. apklaustųjų teigia, jog patiria klientų vėlavimus, kurie sustabdo galimybes mokėti laiku savo kreditoriams. 15,4 proc. apklaustųjų kaip pagrindinę vėlavimo atsiskaityti priežastį nurodo Covid-19 pandemiją, 7,4 proc.

apklaustųjų nurodo, jog patiria sunkumus dėl vykdytos veiklos plėtros arba investicijų, kurių pasekmė negalėjimas atsiskaityti dėl nelikvidumo. 7,2 proc. respondentai teigia, jog neatsiskaito nes gavo nekokybiškas prekes ar paslaugas, o likusieji 6,5 proc. apklaustųjų taip pat vėluoja atsiskaityti, bet nėra priskirti jokiai kategorijai.

Vertinant visų respondentų pasiskirstymą pagal jų dydžius buvo pasirinkti trys įmonių skirstymai tai: smulkus verslas į kurį buvo įtrauktos įmonės iki 10 darbuotojų kai metinės pajamos iki 2 mln. Eur, vidutinis verslas – kuomet įmonės dydis yra nuo 11 iki 50 darbuotojų, o metinės pajamos iki 10 mln. Eur, bei didelės korporacijos – kurių darbuotojų skaičius didesnis nei 51 ir kai metinės pajamos viršija 11 mln. Eur Pagal Europos komisijos (1996) siūlymą bei Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymą (2020)(21), kaip savo straipsnyje apžvelgia Mažylis L (2006) įmonės turėtų būti skirstomos į mikro arba labai mažas įmonės kurios apima iki 10 darbuotojų bei iki 2mln. Eur apyvartas, tuomet mažos įmonės – kurios apima iki 50 darbuotojų ir iki 10mln Eur metinę apyvartą bei vidutines, kurios apima iki 250 darbuotojų bei virš 50mln Eur metinę apyvartą. Šiuo atveju apklausoje skirstymas pakeistas, nes remiantis statistikos departamento duomenimis (22) Lietuvoje įmonių, kurios turi virš 50mln. Eur apyvartą bei daugiau kaip 250 darbuotojų yra tik 250, tad sujungus jas su vidutinio dydžio įmonėmis buvo skirstyta pagal įmonės UAB CCS – customers care services praktiką – į smulkias, vidutines ir dideles. Apklausoje dalyvavusių įmonių dydžiai pasiskirstė taip:

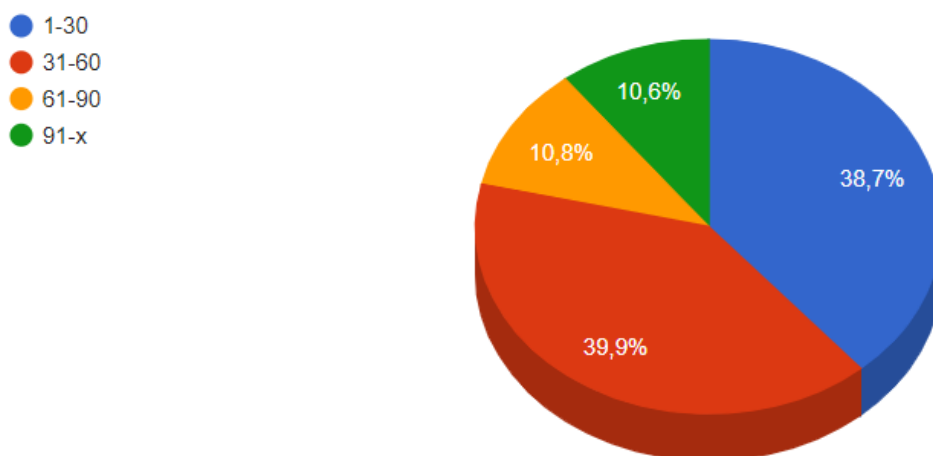
2 paveikslas. Įmonių pasiskirstymas pagal dydį

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Apžvelgiant bendrą visų respondentų pasiskirstymą, galima teigti kad daugiausia buvo apklausta smulkaus verslo segmento – 43 proc. visų apklaustųjų, tuomet vidutinis verslas sudarė

35,2 proc. visų apklaustųjų ir likusi dalis buvo dideliame verslui ar korporacijoms, kuomet ši dalis sudarė 21,9 proc. visų apklaustų respondentų.

Kadangi žinoma, jog visi apklausos dalyviai yra įmonės vėluojančios vykdyti savo įsipareigojimus ir patiriančios laikiną ar ilgalaikį nemokumą, trečiuoju klausimu buvo nustatomas respondento vėlavimo intervalas. Šiuo atveju buvo pasirinkti tokie intervalai: nuo 1-os iki 30-os vėlavimo dienos po apmokėjimo termino, nuo 31-os iki 60-os vėlavimo dienos po mokėjimo termino, 61-os iki 90-os vėlavimo dienos po mokėjimo termino bei 91-os ir daugiau vėlavimo dienų po mokėjimo termino pabaigos. Pagal apklausos duomenis respondentai pasiskirstė taip:

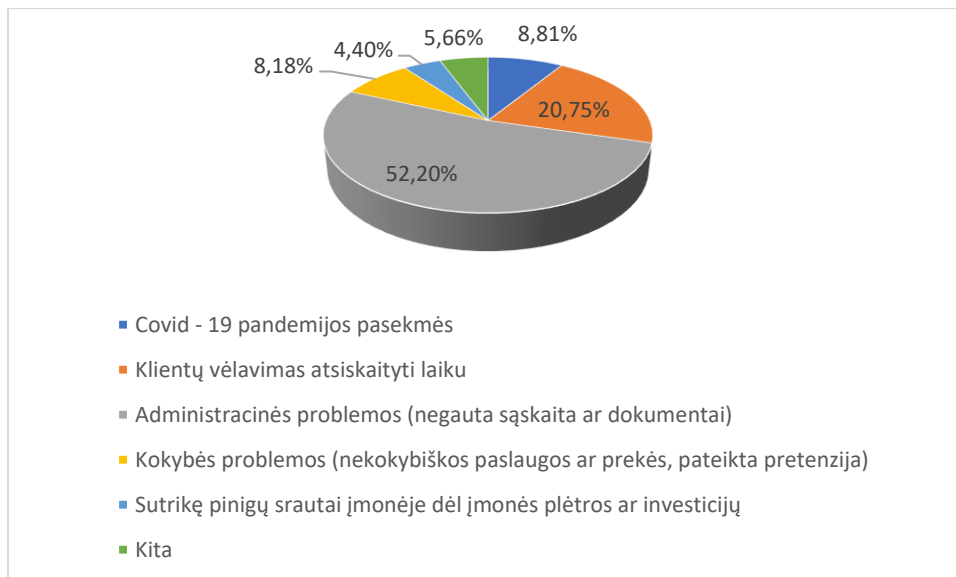
3 paveikslas. Įmonių pasiskirstymas pagal vėlavimo atsiskaityti intervalus

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Pagal apklausos duomenis galima spręsti jog didžiausia apklaustųjų dalis vėluoja nuo 31-os dienos po mokėjimo termino pabaigos iki 60 dienų – 39,9 proc. antroje pagal respondentų kiekį, vietoje įmonės vėluojančios atsiskaityti nuo 1-os vėlavimo dienos iki 30-os vėlavimo dienos, taip yra dėl to, jog įmonės kurias administruoja UAB CCS – customers care services dažniausiai gauna neapmokėtų sąskaitų portfelius, kurių sudėtinės dalis yra vėluojančios sąskaitos nuo 14-os vėlavimo dienos. Trečioje vietoje pagal apklaustųjų pasiskirstymą yra įmonės kurios vėluoja nuo 61 –os iki 90 -os dienos po mokėjimo termino pabaigos ir ketvirtoje vietoje visos įmonės, kurios vėluoja daugiau kaip 91-ą dieną po mokėjimo termino pabaigos.

Vertinant įmonių vėlavimus svarbu išskirti kokias pagrindines priežastis parodo konkretus laikotarpis, tad atlikus analizę buvo įvertinti skirtingi laikotarpiai ir pagrindinės tuose

laikotarpiuose esamos vėlavimo atsiskaityti priežastys. Pirmasis nagrinėtas laikotarpis yra nuo 1-os vėlavimo dienos iki 30 dienos po apmokėjimo termino 4 paveikslas:

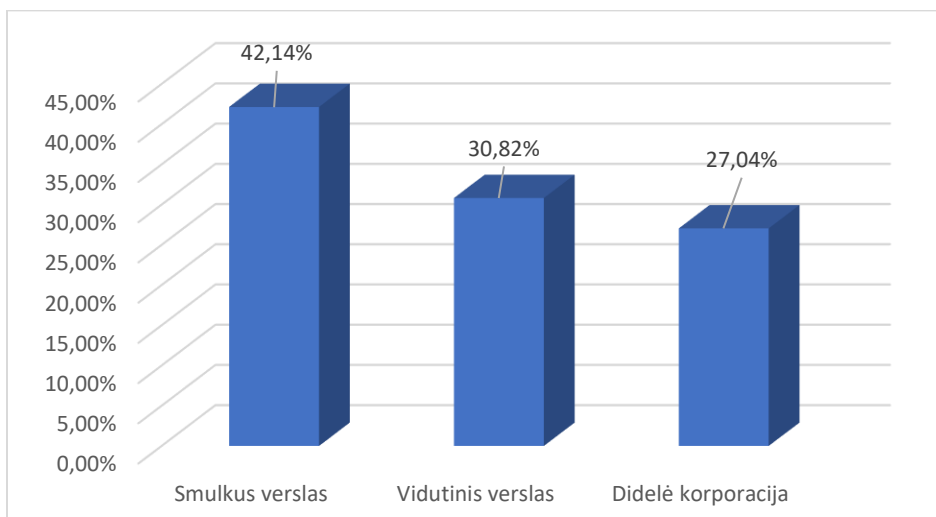
4 paveikslas. Įmonių nemokumo priežasčių pasiskirstymas pagal vėlavimo atsiskaityti intervalus, kai vėlavimas nuo 1-os iki 30-os vėlavimo atsiskaityti dienos

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Pagal pateiktą paveikslą matoma, jog pagrindinė vėlavimų atsiskaityti laiku priežastis, kuri sudaro daugiau kaip pusę visų apklaustųjų yra administracinės problemos, 52,20 proc. arba 83 respondentai iš 159, kuomet pradelsusios įmonės nesugebėjo įvykdyti savo įsipareigojimų dėl įvairių su dokumentais ar informacijos pateikimu susijusių problemų. Pasak atlikto ekspertų interviu – ši problema yra dėl įmonių nesugebėjimo valdyti savo kredituojamų klientų bei sąskaitų priežiūros proceso nebuvimo įmonėje. Antroje vietoje pagal apklaustų įmonių pasiskirstymą yra klientų vėlavimas atsiskaityti laiku, 20,75 proc. arba 33 respondentai iš 159 apklaustųjų. Trečioje vietoje pagal atsakiusių pasiskirstymą yra Covid-19 pandemijos pasekmės jaučiančios įmonės, kurių buvo 14-a iš 159 apklaustųjų arba sudaro 8,81 proc. iš visų vėluojančių atsiskaityti nuo 1-os iki 30-os dienos po mokėjimo termino pabaigos. Taip pat panašus skaičius yra ir respondentų kurie nebuvo patenkinti savo gautomis paslaugomis arba prekėmis, bei dėl to kreipėsi su pretenzija, tokių respondentų skaičius yra 13-a iš visų šiame vėlavimo intervale esančių 159 respondentų arba sudaro 8,18 proc. Priešpaskutinė priežastis dėl kurios vėluoja atsiskaityti buvo nepriskirtai nei vienai iš prieš tai paminėtų ir šio tipo respondentų buvo 9-i nuo visų vėluojančių šiame laikotarpyje, arba 5,66 proc. Likusi išskirta priežastis dėl nemokumo yra sutrikę pinigų srautai įmonėje dėl įmonės plėtros ar

investicijų. Šią priežastį įvardino 7-i respondentai vėluojantys atsiskaityti iki 30 dienų laikotarpiu arba 4,40 proc. visų kurie vėlavo periode nuo 1-os vėlavimo dienos iki 30-os vėlavimo dienos.

Taip pat svarbu apibrėžti ir vėlavimo atsiskaityti bei įmonių dydžio santykį, tad buvo išskirti įmonių dydžiai pagal vėlavimo laikotarpį, kuomet įmonės vėlavo atsiskaityti nuo 1-os iki 30-os dienos po apmokėjimo dienos 5 paveikslas:

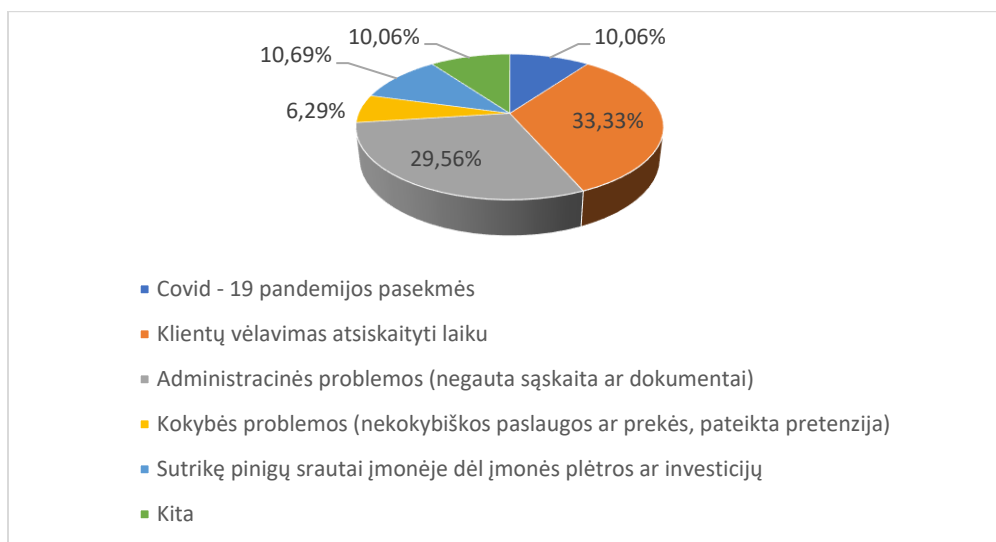
5 paveikslas. Įmonių dydis pagal vėlavimo atsiskaityti intervalus, kai vėlavimas nuo 1-os iki 30-os vėlavimo atsiskaityti dienos

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Pagal vėluojančių atsiskaityti 159-ių respondentų atsakymų pasiskirstymą galima išskirti, jog didžiausią dalį, 42,14 proc. arba 67-ios įmonės sudarė respondentai atstovaujantys smulkaus verslo sektorių, 30,82 proc. arba 49-ias įmones sudarė vidutinio verslo segmentas ir 27,04 proc. arba 43 įmonės sudarė didelis verslas arba stambios korporacijos.

Pagal vėlavimų iki 30 dienų pasiskirstymus galima teigti, jog daugiausia vėluojančių įmonių smulkus verslas, kuris dažniausiai nesumoka laiku, dėl pasitaikančių kreditoriaus administracijos sutrikimų.

Vertinant įmonių atsiskaitymo laikotarpį nuo 31-os iki 60-os dienos po mokėjimo termino pabaigos datos, stebimas toks nemokumo priežasčių pasiskirstymas - 6 paveikslas:

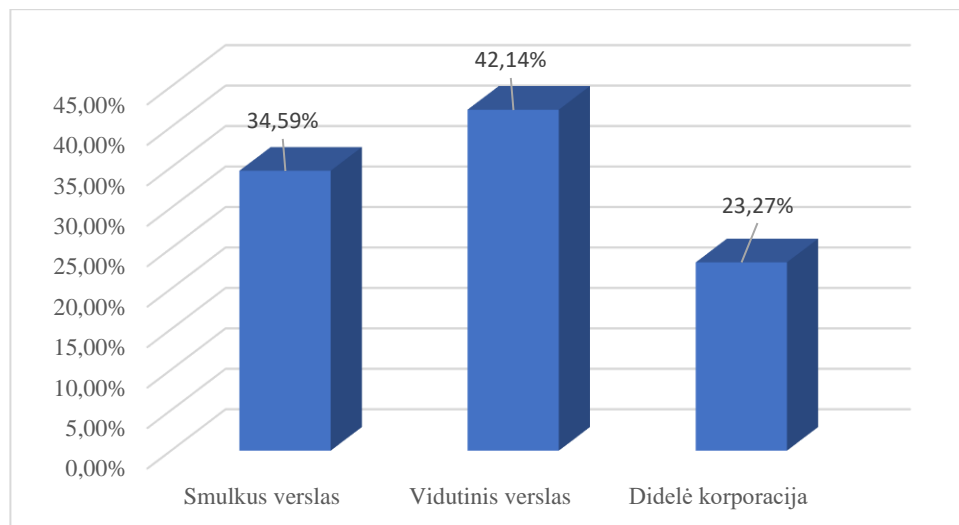

6 paveikslas. Įmonių nemokumo priežasčių pasiskirstymas pagal vėlavimo atsiskaityti intervalus, kai vėlavimas nuo 31-os iki 60-os vėlavimo atsiskaityti dienos

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Šiuo vėlavimo laikotarpiu buvo apklausti 159 respondentai, pirmoje vietoje, kitaip nei ankstesnio laikotarpio atveju, pagrindinė nemokumo priežastis yra klientų vėlavimas atsiskaityti laiku, 33,33 proc. arba 57-i respondentai. Antroje vietoje 29,56 proc. arba 47 apklaustųjų atsakė, jog vėluoja atsiskaityti dėl kreditoriaus administracijos neefektyvumo. Trečioje vietoje 10,69 proc. arba 17-a respondentų teigia, jog patiria sutrikusių pinigų srautų problemą dėl vykdytos įmonės plėtros ar investicijų dėl šios priežasties negali laiku įvykdyti savo įsipareigojimų. Ketvirtoje ir penktoje vietoje po lygiai – 16 -a respondentų arba po 10,06 proc. pasisakė, jog patiria problemas susijusias su Covid-19 pandemija arba kitas, kurios nebuvo įvardintos apklausoje. Paskutinėje – šeštoje vietoje buvo įvardinta priežastis dėl kokybės, kuomet įmonės buvo nepatenkintos atliktų paslaugų ar prekių kokybe ir dėl to buvo pateikusios pretenziją kreditoriui. Šių respondentų skaičius yra 10 arba 6,29 proc. nuo visų vėluojančių atsiskaityti laikotarpyje tarp 31-os ir 60 dienų po mokėjimo termino pabaigos.

Minėtą laikotarpį lyginant su įmonių dydžiais galima stebėti tokį pasiskirstymą – 7-as paveikslas:

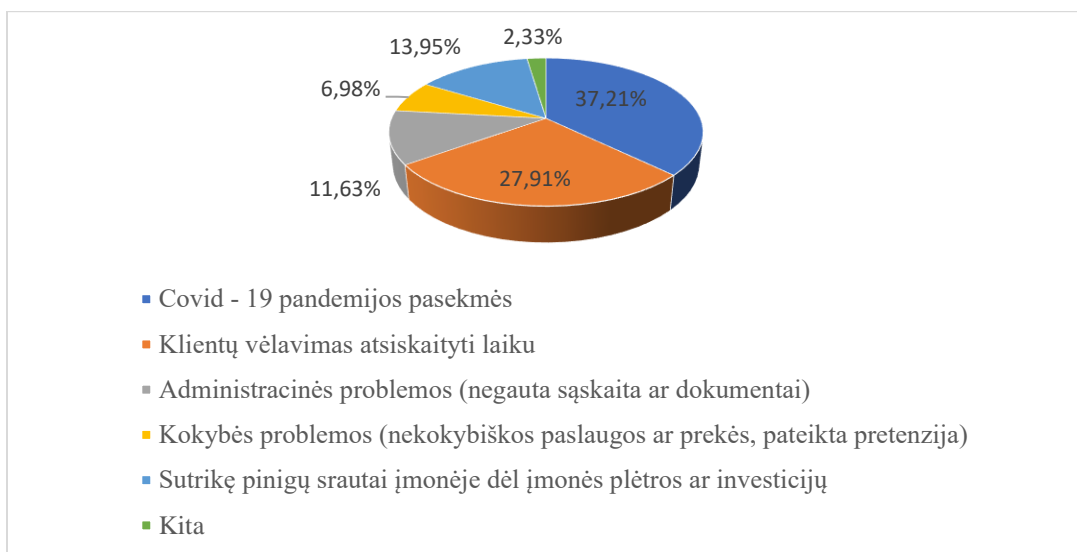
7 paveikslas. Įmonių dydis pagal vėlavimo atsiskaityti intervalus, kai vėlavimas nuo 31-os iki 60-os vėlavimo atsiskaityti dienos

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Pagal 159 respondentų pasiskirstymą galime teigti, jog didžiausią dalį vėluojančių atsiskaityti įmonių atstovauja vidutinį verslą – 42,14 proc. arba 67-ios įmonės nuo visų vėluojančių atsiskaityti tarp 31-os ir 60-ies dienų. Antroje vietoje pagal vėlavimus yra smulkaus verslo įmonės, kurios sudaro 34,59 proc. arba 55 įmones. Trečioje vietoje yra didelės korporacijos ir dideli verslai, kurie sudaro 23,27 proc. respondentų arba 37-ias įmonės nuo vėluojančių atsiskaityti minėtame laikotarpyje.

Vertinant laikotarpį nuo 31-os iki 60 vėlavimo dienos pastebėtas ženklus priežasčių pokytis lyginant su pirmuoju laikotarpiu – 1-os iki 30 dienos vėlavimo dienomis pirmoje vietoje buvusią priežastį dėl administracijos neefektyvumo pakeitė klientų vėlavimas atsiskaityti laiku. Tai nurodo, kad senėjančių skolų priežastys kinta.

Išnagrinėjus vėlavimo intervalą tarp 61-os dienos ir 90 dienų po apmokėjimo termino pastebėta ženklus respondentų sumažėjimas – 43 įmonės. Tai nurodo, jog vėluojančių pirmus du mėnesius yra daug daugiau nei vėluojančių ilgesnį laikotarpį ir patiriančių ilgesnius nemokumo sutrikimus. Pagal šį laikotarpį išanalizuotų priežasčių pasiskirstymą galima matyti 8-ame paveiksle:

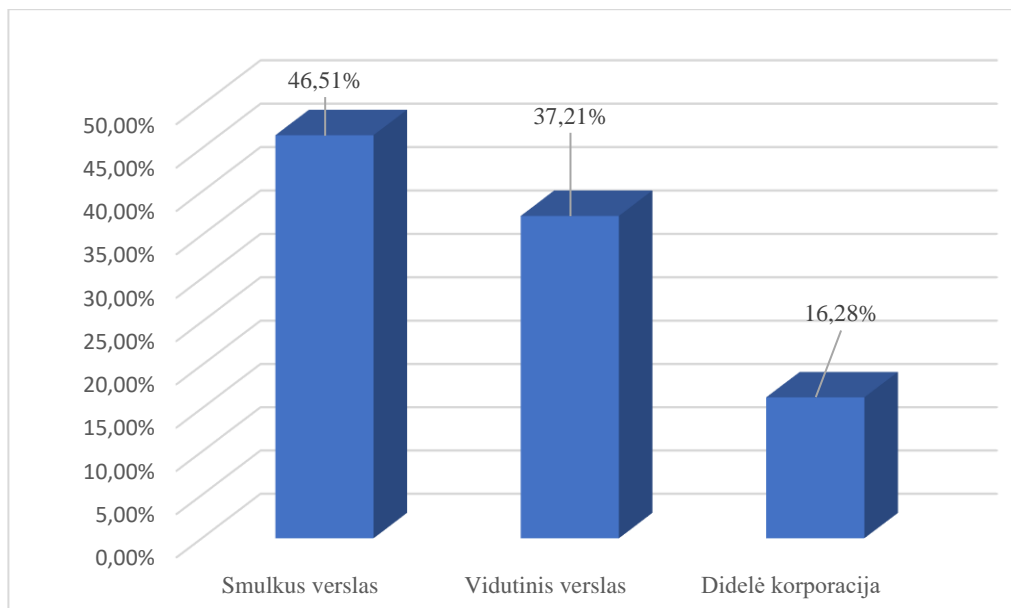

8 paveikslas. Įmonių nemokumo priežasčių pasiskirstymas pagal vėlavimo atsiskaityti intervalus, kai vėlavimas nuo 61-os iki 90-os vėlavimo atsiskaityti dienos

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Šiuo vėlavimo laikotarpiu apklausti tik 43 respondentai, pagal kurių atsakymus galima teigti, jog daugiausia įmonių patiria Covid-19 pandemijos pasekmes, kurios ilgiau kaip du mėnesius sustabdė mokėjimus kreditoriams. Tokių atsakiusių yra 16 įmonių arba 37,21 proc. nuo visų vėluojančių atsiskaityti intervale 61-imt – 90-imt dienų. Antroje vietoje pagal atsakiusių skaičių yra klientų vėlavimas atsiskaityti laiku, šią priežastį paminėjo 12-a apklaustųjų arba 27,91proc. vėluojančių, daugiau kaip du, bet mažiau kaip tris mėnesius, padengti savo įsipareigojimus. 6-ios įmonės arba 13,95 proc. įmonių paminėjo, jog jų vėlavimo atsiskaityti priežastis yra sutrikę pinigų srautai įmonėje dėl įmonės plėtros ar vykdytų investicijų. Palyginus su pirmaisiais vėlavimo atsiskaityti mėnesiais šiame – trečiajame tik 5-i t.y. 11,63 proc. respondentų paminėjo priežastį, jog vėluoja atsiskaityti dėl administracinių problemų. Kiti 3-ys respondentai arba 6,98 proc. šiame laikotarpyje vėluojančių kaip pagrindinę nemokumo priežastį pateikė kokybės problemas, kuomet buvo gauta nekokybiška prekė ar paslauga ir likęs 1-as respondentas arba 2,33 proc. – buvo priskirtas prie kitų priežasčių. Pagal problemų pasiskirstymus galima aiškiai matyti pokyčio tendenciją, kuomet senėjant vėlavimams kinta pagrindinės nemokumo priežastys, kaip šiuo atveju pirmoje vietoje esanti priežastis dėl Covid-19 pandemijos poveikio.

Vertinant laikotarpio tarp 61-os ir 90-os dienos po atsiskaitymo termino įmonių dydžių pasiskirstymus, galime pastebėti aiškiają tendenciją smulkaus verslo atstovų augimui:

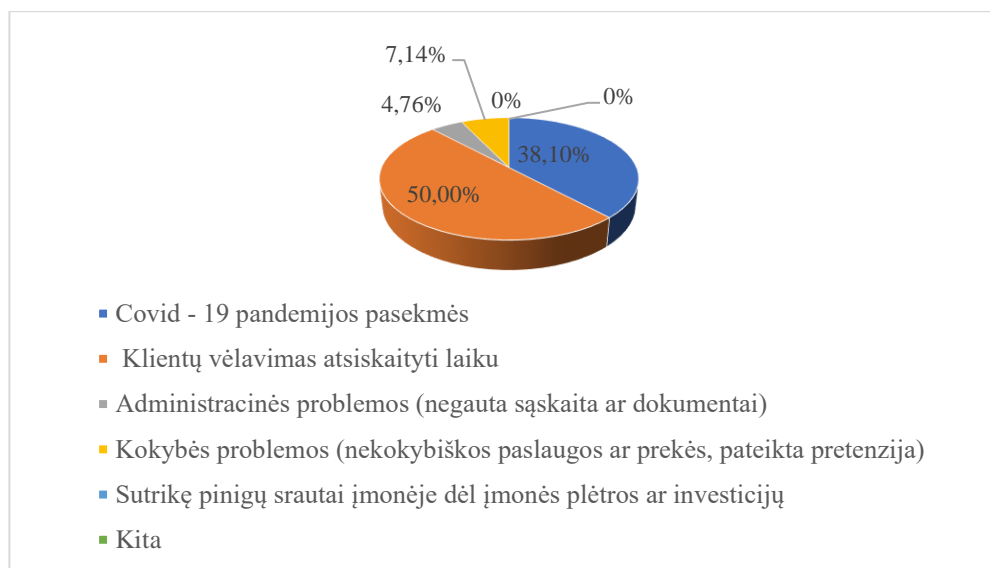
9 paveikslas. Įmonių dydis pagal vėlavimo atsiskaityti intervalus, kai vėlavimas nuo 61-os iki 90-os vėlavimo atsiskaityti dienos

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Smulkaus verslo įmonės šiuo laikotarpiu iš visų apklaustų – 43 respondentų sudaro 20 arba 46,51 proc. Tuomet vidutinio verslo įmonės sudaro 37 proc. arba 16 respondentų, o didelės įmonės sudaro tik 16,28 proc. arba 7 atsakiusias įmones. Tai parodo, jog didelės stambios korporacijos yra atsparesnės ilgesnio laikotarpio nemokumui ir jų tendencija lyginant su vėluojamo laikotarpio atsiskaityti ilgėjimu – mažėja, kai tuo tarpu smulkaus verslo įmonės neturi tokio atsparumo, nes tendencija yra ženkliai didėjanti.

Išnagrinėjus vėlavimo intervalą tarp 61-os ir 90-os dienos po atsiskaitymo termino pastebima, jog įmonių nemokumo priežastys keičiasi, o mažiausiam vėlavimo intervale buvusi priežastis dėl administracijos neefektyvumo šiuo metu yra tik ketvirtoje vietoje, kas parodo jog ši priežastis tikrai yra laikino nemokumo ir neturi pagrindo būti klasifikuojama, kaip ilgalaikio nemokumo priežastimi.

Vertinant likusį laikotarpį į kurį patenka visos įmonės kurių vėlavimas atsiskaityti yra daugiau kaip 91-a diena galime stebėti toki respondentų pasiskirstymą 10-ame paveiksle:

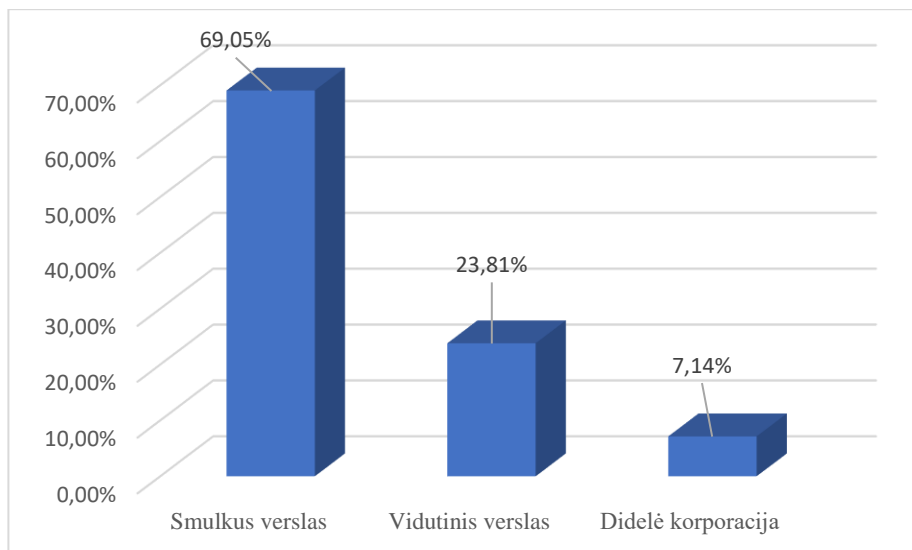

10 paveikslas. Įmonių nemokumo priežasčių pasiskirstymas pagal vėlavimo atsiskaityti intervalus, kai vėlavimas daugiau kaip 91-a diena po atsiskaitymo termino pabaigos

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Vertinant vėlavimus atsiskaityti ilgiau kaip tris mėnesius pastebima tiek respondentų kurių yra - 42, mažėjimo tendencija tiek ir aiškus priežasčių pasiskirstymo pokytis. Pirmoje vietoje pagal priežastis net pusė 21-as respondentas arba 50 proc. visų daugiau, kaip 90 dienų vėluojančių apklaustųjų minėjo, jog pagrindinė nemokumo priežastis yra klientų vėlavimas atsiskaityti laiku. Dar 38,10 proc. apklaustųjų kaip pagrindinę priežastį įvardino Covid-19 pandemijos pasekmės, bendrai šios dvi priežastys sudaro net 89,10 proc., kas yra didžioji dauguma visų apklaustųjų. Likusios priežastys 3 respondentai arba 7,14 proc. paminėjo kokybės problemas bei 2-i įmonės arba 4,76 proc. teigė, jog vis dar susiduria su kredituojančios įmonės administracijos neefektyvumu. Vertinant šias priežastis aiškiai matoma dviejų pagrindinių priežasčių kitimo tendencija ir ilgojo laikotarpio skolų priežastis.

Analizuojant apklaustų įmonių, kurios vėluoja daugiau kaip 91-ą dieną atsiskaityti dydį, taip pat galima stebėti aiškią kitimo tendenciją -11 paveikslas:

11 paveikslas. Įmonių dydis pagal vėlavimo atsiskaityti intervalus, kai vėlavimas yra daugiau kaip 91-a diena nuo vėlavimo atsiskaityti dienos

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Pagal pasiskirstymą galima pastebėti, jog net 69,05 proc. arba 29-ios įmonės iš 42-ų apklaustųjų yra smulkusis verslas, pagal praeitų laikotarpių pokyčius aiškiai galima matyti, jog kuo ilgesnis yra neatsiskaitymo laikotarpis, tuo smulkus verslas užima vis didesnę nemokių įmonių dalį. Antroje vietoje pagal respondentų pasiskirstymą galima matyti vidutinio verslo įmones, kurios sudaro 23,82 proc. arba 10 apklaustųjų kurie vėluoja daugiau kaip 91-ą dieną atsiskaityti ir tik 3-ys įmonės t.y – 7,14 proc., kurios atstovauja didelį verslą ir stambias korporacijas.

Vertinant įmones vėluojančias atsiskaityti 91-ą dieną ir daugiau galime teigti, jog dažniausiai pasitaikančios nemokumo priežastys šiuo metu yra dėl klientų vėlavimo atsiskaityti ir Covid-19 pandemijos pasekmių ir daugiau kaip pusė šių įmonių yra smulkusis verslas.

Pagrindžiant prielaidą, jog kuo didesnis vėlavimo atsiskaityti laikotarpis, tuo daugiau smulkesnio verslo atstovų vėluoja, buvo atlikta skaičiavimai pasitelkiant SPSS programą. Pagal gautus rezultatus ir apskaičiuotą tiesinės regresijos modelį, bendras Pirsono imties koreliacijos koeficientas yra $r = -0,158$. Koeficientas nurodo esamo ryšio stiprumą, kuomet koeficiento dydis yra arčiau 1 arba -1 reikšmės, tuomet ryšys yra stipresnis, minusinė šio koeficiento reikšmė nurodo jog vienam dydžiui didėjant – kitas mažėja. Šiuo atveju, nors koeficientas yra nutolęs nuo vieneto reikšmės, bet yra 95 proc. tikimybė, jog ryšys egzistuoja. Taip pat paskaičiuotas apibrėžtumo koeficientas, kuris yra $r^2 = 0,025$, reiškia, jog modelis paaiškina 2,5 proc. reikšmių sklaidos apie

vidurkį, tiesinės regresijos x atveju. Standartinė šios regresijos paklaida yra 0,771. Pagal tiesinės regresijos koeficientą galima teigti, jog padidėjus laikotarpiui nuo apmokėjimo datos pabaigos įmonės dydis mažės, tai nurodo neigiama koeficiento reikšmė.

Taip pat vertinant Spirmeno ranginės koreliacijos metodu, kuris apibūdina ryšio tarp vėluojamų atsiskaityti įmonių laikotarpio intervalų ir verslų dydžio monotoniškumą gautas rezultatas buvo $p_s = -0,119$, tai taip pat silpnas, bet 95 proc. tikslumu monotonišką kitimą rodantis rodiklis, kurio neigiama reikšmė reiškia, jog vienam pasirinktam dydžiui didėjant kitas dydis mažės. Skaičiavimų informacija pateikiama 11-ame priede.

Apibendrinant anketinės apklausos rezultatus galima teigti jog nemokumo priežasčių pasiskirstymas keičiasi, kuomet keičiasi atsiskaitymo laikotarpio intervalai, bet pagrindinės ilgo laikotarpio vėlavimo atsiskaityti priežastys yra klientų vėlavimas atsiskaityti ir Covid-19 pandemijos pasekmės, abi šios priežastys sudaro 88,10 proc. respondentų, kurie vėluoja atsiskaityti 91-ą ir daugiau dienų. Taip pat aiškiai matoma tendencija dėl verslo dydžių pasiskirstymų, kuomet smulkus verslas tarp įmonių vėluojančių atsiskaityti daugiau kaip 91-ą dieną sudaro 69,05 proc. Pagal Pirsono tiesinės koreliacijos ir Spirmeno ranginės koreliacijos atliktas analizės nustatyta, kad vyrauja monotoniškas ryšys tarp laikotarpio atsiskaityti intervalų ir įmonės dydžių.

3.2. Ekspertų apklausos rezultatai

Ekspertų interviu metu buvo pateikti devyni klausimai susiję su nemokumu ir nemokiomis įmonėmis. Trijų klausimų atsakymus ekspertai turėjo suranguoti, likusius atsakyti kaip atvirus klausimus arba pasirinkti galimus variantus, bei pastebinti, jog atsakymas nėra pilnai išpildytas jį papildyti savo nuožiūra. Visų penkių ekspertų anketas galima peržiūrėti prieduose.

Ekspertų apklausos anketos yra pateiktos Lietuvių ir Anglų kalbomis, nes dalis apklaustųjų buvo Latvijos ir Estijos įmonių vadovai arba skolų išieškojimo skyriaus vadovai. Anketų atsakymų vertinimams bus naudojami kontent analizės metodas bei W (Kendall, 1990) konkordacijos koeficiento skaičiavimo metodai. Podvesko V. (2005).

Pirmasis ekspertams pateiktas klausimas buvo pateiktas „Kokios dažniausios nemokumo rūšys pasitaiko Jūsų praktikoje“ šį atsakymą ekspertai turėjo suranguoti pagal dažnumą kai 1- dažniausiai pasitaiko, o 4 - rečiausiai. Pagal atliktą analizę 5-ioje lentelėje:

5 lentelė

Dažniausių nemokumo rūšių rangavimo, konkordacijos koeficientas

Eksperto Nr.	Alternatyvos Nr.			
	X1	X2	X3	X4
1	1	3	2	4
2	2	3	1	4
3	1	4	2	3
4	1	3	2	4
5	2	3	1	4
Rangų suma	7	16	8	19
Rangų sumų vidurkis	12,5	12,5	12,5	12,5
Nuokrypio kvadratas	5	30,2	5	12,2
Nuokrypio kvadratų suma				105
Konkordacijos koeficientas W				0,84

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Galime pastebėti jog daugiausia ekspertų kaip 1-ąją priežastį įvertino bankrotą, kurio paskaičiuota rangų suma nurodo, jog tai yra mažiausiai rangų surinkusi rūšis – 7. Pagal klasifikavimą skiriama kaip dažniausią reikšmę turinti rūšis. Antroje vietoje pagal klasifikavimą išskiriama rūšis yra įmonių nemokumas/neveiksnumas, ši rūšis pagal rangavimą surinko bendrai 8-is rangus ir pasak ekspertų yra antra pagal dažnumą. Trečioje vietoje klasifikuojama rūšis yra restruktūrizacija, kuri surinko 16-os rangų sumą ir ketvirtoje – piktybinis nemokumas, sukčiavimas, kuris turi 19 rangų sumą.

Pagal apskaičiuotą konkordacijos koeficientą, kuris yra 0,84 galima spręsti, jog daugumos ekspertų nuomonės yra sutampančios, nes kuo konkordacijos koeficientas arčiau 1 reikšmės, tuo atsakymai yra labiau tapatūs.

Antrasis ekspertams pateiktas klausimas buvo „kokie dydžio įmonės pagal Jūsų patirtį dažniausiai tampa nemokios?“ Galimus atsakymus reikėjo suranguoti nuo 1-o iki 4-ių, kai vienas reiškia dažniausiai, o 4-rečiausiai. Rezultatai pateikiami 6-oje lentelėje.

6 lentelė

Dažniausiai nemokiomis tampančių įmonių rangavimo pagal dydį konkordacijos koeficientas

Klausimas: 2.Kokio dydžio įmonės pagal Jūsų patirtį dažniausiai tampa nemokios?	X1-Iki 10 darbuotojų kai metinės pajamos iki 2 mln.			
	X2 - Nuo 11 iki 50 darbuotojų kai metinės pajamos iki 10 mln.			
	X3 - Nuo 51 iki 250 darbuotojų kai metinės pajamos iki 50 mln.			
	X4 -Nuo 251 ir daugiau darbuotojų ir pajamos daugiau kaip 51 mln.			
Eksperto Nr.	Alternatyvos Nr.			
	X1	X2	X3	X4
1	1	2	3	4
2	1	2	3	4
3	1	2	3	4
4	1	2	4	3
5	1	2	3	4
Rangų suma	5	10	16	19
Rangų sumų vidurkis	12,5	12,5	12,5	12,5
Nuokrypio kvadratas	56,25	6,25	12,25	42,25
Nuokrypio kvadratų suma				117
Konkordacijos koeficientas W				0,936

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Pagal atsakymų pasiskirstymą ekspertai kaip dažniausiai tampančias nemokiomis įmones išskyrė tas, kurių dydis yra nuo 1-o iki 10-ies darbuotojų, o metinės pajamos siekia iki 2mln. Eur. Šio dydžio įmonės surinko 5-ių rangų sumą iš 5-ių ekspertų, kas parodo, jog ekspertų nuomonė visiškai sutapo. Antroje vietoje pasak ekspertų buvo vienbalsiai nutarta, jog tai įmonės, kurios turi nuo 11-os iki 50-imt darbuotojų ir jų metinės pajamos iki 10 mln. Eur. Šio dydžio įmonės surinko 10 rangų sumą. Trečioje vietoje išskirtos įmonės, kurios turi nuo 51-o iki 250-imt darbuotojų ir kai įmonės metinės pajamos yra ne didesnės nei 50 mln. Eur. šis įmonių dydžio apibrėžimas surinko 16-os rangų sumą ir ketvirtoje vietoje, pasak ekspertų yra įmonės kurių metinės pajamos yra didesnės kaip 51-as mln. Eur, ir turi daugiau kaip 251-ą darbuotoją.

Įvertinus šių pasirinkimų konkordacijos koeficientą matoma jog jis sudaro r-0,936, o tai yra labai arti 1, kas patvirtina beveik vienbalsę ekspertų nuomonę šiuo klausimu.

Trečiasis ekspertų klausimas buvo vertinamas kontent analizės metodu, kurio rezultatai pateikiami 7-ioje lentelėje:

7 lentelė

Dažniausios nemokumo priežastys pagal ekspertų vertinimą

	Ekspertų nuomonė		Sutapimai	Kartai
	Klausimas: 3. Kokios Jūsų nuomone vyrauja dažniausios realios nemokumo priežastys?	1	Sutarčių sudarymo problemos ir neapmokėtos sąskaitos dėl nepabaigtų projektų	1. Pinigų srautų problemos, kai klientas nemoka kreditoriui, o kreditorius negali sumokėti kitiems.
2		Pinigų srautų problemos kai klientai negali sumokėti savo kreditoriams	2.Nebaigti projektai	2
3		Įmonė praranda dalį turimos rinkos ir kai klientai nesumoka laiku įmonei ir ji vėluoja kitiems dėl pinigų srautų problemų	3. Nenuoseklus įmonės veiklos planavimas	2
4		Vėluoja atsiskaityti užsakovai, susidaro uždaras ratas – kai vėluoja susimokėti tau, tu neturi lėšų apmokėti sąskaitų savo tiekėjams. Nenuoseklus įmonės veiklos planavimas, nemokėjimas paskirstyti lėšas pagal prioritetus.	4.Blogas sutarčių sudarymas	1
5		apyvartinių lėšų stoka; administracijos neefektyvumas (atsiskaitymų tvarkos, procedūrų nebuvimas)	5. Dalies rinkos praradimas	1

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Vertinimo lentelėje pateikiami kiekvieno eksperto atsakymai, pagal juos išskiriami sutapimai ir skaičiuojamas sutapimų kiekis kartais. Kaip galima matyti, į klausimą „Kokios Jūsų nuomone vyrauja dažniausios realios nemokumo priežastys?“ net keturių iš penkių ekspertų atsakymuose buvo paminėta priežastis, kai klientas nemoka kreditoriui, o kreditorius negali susimokėti kitiems. Du ekspertai paminėjo priežastį, jog realios nemokumo priežastys yra dėl nepabaigtų vykdyti projektų, bei taip pat du kartus ekspertai paminėjo, jog dažnai pasitaikančios nemokumo priežastys yra nenuoseklus įmonės veiklos planavimas. Po vieną kartą buvo paminėtos tokios priežastys kaip blogas sutarčių sudarymas ir dalies rinkos praradimas.

Atskleidus dažniausiai paminėtas ekspertų priežastis galima teigti, jog pagrindinė dažniausia reali nemokumo priežastis yra kliento neatsiskaitymas su kreditoriumi ir vėliau kreditoriaus negalėjimas padengti savo įsipareigojimų.

Ketvirtasis ekspertams užduotas klausimas buvo susietas su trečiuoju klausimu, kaip jo papildymas - sprendimas, kuomet ekspertų buvo klausama jų nuomonė, klausimo kontent analizė pateikiama 8-oje lentelėje:

8 lentelė

Kokie siūlomi galimi nemokumo sprendimo būdai

	Ekspertų nuomonė		Sutapimas	Kartai
	Klausimas: 4. Kokie Jūsų nuomone prieš tai minėtoms priežastims galėtų būti taikomi nemokumo sprendimo būdai?	1	Gilesnis vertinimas prieš sudarant sutartis ir priežiūra, kad mokėjimai būtų atlikti laiku	1. Veikiantis kreditų kontrolės procesas įmonėje
2		Klientų analizavimas prieš sudarant sutartis bei veikiantis sąskaitų priežiūros procesas	2. Įmonių vertinimas prieš sudarant sutartis	2
3		Atidžiau prižiūrėti klientų poreikius ir dabartinę aplinką. Kruopščiai vykdyti kreditų kontrolės procesus įmonėje.	3. Įmonės restruktūrizavimas	1
4		Sąskaitų apmokėjimo priežiūra, sąskaitos apmokamos daug lengviau, kai finansų valdymas yra planuojamas, įmonės restruktūrizavimas didelėms įmonėms padeda susitvarkyti su skolomis ir nemokumu.	4. Atidžiai prižiūrėti klientų poreikiai ir aplinka	1
5		Realiai veikiančios sankcijos už vėlavimą atsiskaityti – delspinigiai, palūkanos, baudos, ect.	5. Sankcijos už vėlavimus atsiskaityti (delspinigiai, baudos, palūkanos, etc)	1

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Pagal ekspertų išskirtus atsakymus buvo atrasta sutapimų, vienas iš pateiktų sprendimo būdų buvo pateiktas keturių iš penkių ekspertų pasiūlymuose – tai veikiantis kreditų kontrolės procesas įmonėje. Sekantis pagal dažnumą, dviejų ekspertų paminėtas sprendimo būdas buvo Įmonių vertinimas prieš sudarant sutartis. Po vieną kartą buvo paminėta įmonės restruktūrizavimas, kaip įmonių nemokumo atstatymo galimybė, taip pat buvo pasiūlyta atidžiau peržiūrėti klientų poreikius ir aplinką. Ir paskutinis paminėtas sprendimo būdas buvo taikyti sankcijas už vėlavimus atsiskaityti – delspinigius, baudas, palūkanas ir kita.

Ekspertai aiškiai apibrėžė vieną pagrindinių sprendimo būdų, tai veikianti kreditų kontrolės procesas įmonėje, šis procesas padeda įmonėms prižiūrėti išrašytas ir kredituojamas sąskaitas bei jų savalaikį apmokėjimą, tai svarbu įmonės finansų planavimui ir mokumui užtikrinti. Taip pat dar vienas sprendimas, kuris buvo paminėtas daugiau kaip vieną kartą nurodė, kad svarbu ne tik procesas po kreditavimo bet ir prieš, tad įmonių vertinimas prieš sudarant sutartis gali padėti išvengti nemokių klientų portfelio.

Penktasis klausimas ekspertams buvo skirtas išsiaiškinti Covid-19 įtaką įmonių mokumui, šis klausimas buvo uždaras ir ekspertai turėjo išsirinkti vieną iš trijų galimų variantų:

- Taip, sumažėjo nemokių įmonių skaičius
- Taip, padidėjo nemokių įmonių skaičius
- Ne, Covid-19 įtakos nepastebėjome

Pagal pasiskirsčiusius atsakymus ekspertai vienbalsiai pasirinko antrąjį variantą – „taip, padidėjo nemokių įmonių skaičius“. Pagal ekspertų vieningą nuomonę, galima teigti jog pandemijos pirmoji banga tikrai turėjo įtaką verslo nemokumo didėjimui.

Šeštasis klausimas kaip ir penktasis susijęs su Covid-19 įtaka bei įmonių požiūriu, šį klausimą ekspertai įvertino dvejopai. Pagrindinė klausimo formuluotė buvo „Ar pasikeitė klientų taikomos prevencijos priemonės nemokumo atžvilgiu, kuomet prasidėjo pirmoji Covid-19 pandemijos banga?“ šį klausimą įvertinus teigiamai, ekspertų buvo prašoma paaiškinti, kokius pokyčius jie pastebėjo. Kontent klausimo analizė pateikiama 9-oje lentelėje:

9 lentelė

Ar ir kaip pasikeitė klientų taikomos nemokumo prevencijos priemonės prasidėjus Covid-19 pirmajai pandemijos bangai

Klausimas: 6.Ar pasikeitė klientų taikomos prevencijos priemonės nemokumo atžvilgiu, kuomet prasidėjo pirmoji Covid-19 pandemijos banga?	Klausimas: 6.1 Jeigu pasikeitė, kokius pokyčius pritaikė klientai?			Sutapimas	Kartai
	Ekspertų nuomonė				1.Griežtesnis klientų vertinimas
1	Ne	-		2.Griežtesnė skolininkų priežiūra	1
2	Ne	-			
3	Taip	Griežtesnė skolininkų priežiūra ir klientų vertinimas		3.Taikomi avansiniai mokėjimai	1
4	Taip	Prieš pradėdant dirbti su klientais griežčiau vertinamas kreditingumas jeigu tik įmanoma prašoma sumokėti avansą			
5	Ne	-			

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Vertinant ekspertų atsakymus, trys iš jų jokių pokyčių su klientų elgsena nepastebėjo, o du ekspertai pastebėjo pokyčius ir kaip pagrindinius išskyrė keturis. Du iš keturių išskirtų pokyčių sutapo

– tai įvardinami kaip, griežtesnis klientų vertinimas . Taip pat po vieną atsakymą buvo išskirta, jog klientai pradėjo vykdyti griežtesnę skolininkų priežiūrą ir dar vienas atsakymas buvo pateiktas kaip klientai pradėjo taikyti avansinių mokėjimų praktiką.

Nors ir ne visi ekspertai vieningai sutaria, jog prevencijos priemonės pasikeitė, bet pagal sutariančių, jog prevencijos priemonės pakito, ekspertų nuomonę vieningai buvo identifikuota, jog klientai pradėjo griežčiau vertinti klientus prieš sudarant sutartis.

Pagal septintąjį ekspertams pateiktą klausimą buvo analizuojami svarbiausi nemokumą atspindintys pokyčiai ar reiškiniai įmonės viduje. Ekspertams buvo pateikti 6-i galimi artėjantį nemokumą nurodantys pokyčiai ar reiškiniai ir jų buvo paprašyta suranguoti šiuos reiškinius nuo vieno iki šešių, kai 1-as labiausiai atspindi nemokumo rizikas ir 6-i mažiausiai atspindi nemokumo rizikas. Ekspertų nuomonės pateiktos 10-oje lentelėje.

10 lentelė

Ar ir kaip pasikeitė klientų taikomos nemokumo prevencijos priemonės prasidėjus Covid-19 pirmajai pandemijos bangai

Klausimas: 7. Suranguokite nuo 1 iki 6 svarbiausius artėjantį nemokumą atspindinčius pokyčius/reiškinius įmonės viduje.	X1- Darbuotojų skaičiaus mažėjimas					
	X2- Dalyvavimas teismuose kaip atsakovams					
	X3 - Skolos valstybinėms institucijoms					
	X4 - Apyvartos mažėjimas					
	X5 - Turto areštai					
	X6 - Įmonės vadovo pasikeitimas					
Eksperto Nr.	Alternatyvos Nr.					
	X1	X2	X3	X4	X5	X6
1	4	3	1	5	2	6
2	3	4	1	5	2	6
3	4	5	2	3	1	6
4	4	5	1	2	3	6
5	3	4	1	5	2	6
Rangų suma	18	21	6	20	10	30
Rangų sumų vidurkis	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5
Nuokrypio kvadratas	0,25	12,25	132,25	6,25	56,25	156,25
Nuokrypio kvadratų suma						363,5
Konkordacijos koeficientas W						0,830857

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Pagal nuomonių pasiskirstymą buvo apskaičiuotas konkordacijos koeficientas – r-0,831, kuris parodo, jog ekspertų nuomonės sutapimas labai aukštas, nes rodiklis yra netoli 1.

Pagal rangų skaičių atsakymus galime pateikti taip, pirmoje vietoje pagal mažiausią rangų sumą buvo pasirinktos skolos valstybinėms institucijoms, kurių rangų suma yra 6-i. Antroje vietoje su bendra rangų suma 10-imt buvo išskirti įmonių turto areštai. Trečioje vietoje pagal rangų sumą su rangų suma – 18, priskiriamas darbuotojų skaičiaus mažėjimas, ketvirtoje vietoje pagal rangų sumą 20-imt ekspertai pasirinko įmonių apyvartos mažėjimą. Penktoje vietoje, pagal ekspertų pasirinkimus su 21 -o rango suma yra pasirinktas dalyvavimo teismuose kaip atsakovas reiškinys ir paskutinėje vietoje ekspertai vieningai sutarė ir pagal 30-ties rangų sumą klasifikavo įmonės vadovo pasikeitimą.

Pagal ekspertų išskirstymus galima išskirti tokius keturis pokyčius ar reiškinius, kurie parodo galimą artėjantį įmonės nemokumą: skolas valstybinėms institucijoms, atsiradę įmonių turto areštai, darbuotojų skaičiaus mažėjimas ir įmonių apyvartų mažėjimas.

Taip pat ekspertų buvo paprašyta aštuntame klausime išvardinti jų nuomone svarbius papildomus nemokumą atspindinčius pokyčius įmonių viduje, kurie nebuvo paminėti prieš tai buvusiam klausime. Ekspertų nuomonės pasiskirstymas pateikiamas 11-oje lentelėje.

11lentelė

Papildomi nemokumą atspindintys pokyčiai įmonių viduje pagal ekspertų vertinimus

Klausimas: 8. Išvardinkite Jūsų nuomone svarbius papildomus nemokumą atspindinčius pokyčius įmonės viduje, kurie nebuvo paminėti prieš tai buvusiam klausime, bet turi didelę reiškmę mokumo vertinimui.	Ekspertų nuomonė		Sutapimas	Kartai
	1	-	1. Įmonės vengimas bendrauti/nepasiekiamumas	2
2	Įmonės nepasiekiamumas bet kuriais turimais kontaktais	2. Skolos tiekėjams	1	
3	Skolos tiekėjams	3. Dažna darbuotojų kaita	1	
4	Dažna darbuotojų kaita, vėluojantys atlyginimai, pelno mažėjimas ar nebuvimas.	4. Vėluojantys atlyginimai	1	
		5. Pelno nebuvimas	1	
5	Pasikeitę atsiskaitymų įpročiai, vengimas bendrauti	6. Pasikeitę atsiskaitymo įpročiai	1	

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, pagal atliktos apklausos duomenis

Ekspertų nuomonės buvo paskirstytos į 6-is atskirus teiginius, iš kurių tik vienas sutapo su kito eksperto nuomone ir buvo paminėtas du kartus, tai įmonės vengimas bendrauti/nepasiekiamumas, kiti pokyčiai pasak ekspertų gali būti skolos tiekėjams, vėluojantys atlyginimai, pelno įmonėje nebuvimas, pasikeitę atsiskaitymo įpročiai.

Apibendrinant ekspertų apklausos rezultatus galima teigti jog daugumos iškeltų klausimų, ekspertų atsakymų nuomonės dalinai sutapo ir turėjo stiprų konkordacijos koeficiento parodytą tarpusavio sutapimo ryšį. Ekspertai teigia, jog dažniausiai pasitaikanti nemokumo rūšis yra bankrotas ir įmonių nemokumas ar neveiknumas. Pagal ekspertų patirtį dažniausiai nemokiomis tampa įmonės kurios turi iki 10 darbuotojų ir jų metinės pajamos nėra didesnės nei 2mln. Eur. Dažniausiai vyraujančios nemokumo priežastys yra pinigų srautų problemos, kai klientas nemoka kreditoriui, o kreditorius negali sumokėti kitiems. Kaip svarbiausi nemokumo sprendimo būdai buvo išskirti veikiantis kreditų kontrolės procesas įmonėje bei įmonių vertinimas prieš sudarant sutartis. Ekspertai taip pat vieningai pritarė, bei patvirtino iškeltą hipotezę, jog Covid-19 pirmoji pandemijos banga turėjo įtakos įmonių mokumui, nes padidėjo nemokių įmonių skaičius. Taip pat patvirtindami ir antrąją hipotezę jog vėlavimas atsiskaityti glaudžiai susijęs su klientų vėlavimu atsiskaityti laiku, kuomet nukenčia įmonės pinigų srautai.

3.3. Tyrimo rezultatų pritaikomumas įmonių veikloje

Atliktas tyrimas gali būtų pritaikomas įmonių veikloje, tiek kreditoriaus atžvilgiu tiek ir nemokumo mėginančios išvengti įmonės atžvilgiu.

Pasitelkus kokybinės apklausos rezultatus, teorinę mokslinės literatūros analizę bei ekspertų vertinimus galima teigti, jog nemokumas kaip rizika gali būti laikina ir ilgalaikė. Kreditoriaus atveju, pagal ekspertų vertinimą laikiną riziką galima suvaldyti derinant įmonės kreditų valdymo veiksmus ir klientų vertinimą prieš sudarant sutartis. Vėluojančių atsiskaityti įmonių apklausa parodė, jog laikino nemokumo laikotarpiu didelę vėluojančių apmokėti įmonių dalį (net 52,2 proc.) sudaro įmonės, kurios nemoka laiku dėl kreditoriaus administracijos neefektyvumo, tad šio skaičiaus įmonių vėluojančių atsiskaityti negalima laikyti nemokiomis, bet jos daro įtaką kreditoriui, nes mažina jo suplanuotas gaunamas pajamas, kas gali turėti įtakos pačio kreditoriaus mokumui užtikrinti. Taigi galima išskirti du pagrindinius verslo veiksmų planus padėsiančius kreditoriams:

1.Prieš taikant atidėtus mokėjimus verslo įmonėms būtų siūloma įsivertinti savo klientų gebėjimą atsiskaityti laiku atsižvelgiant į pagrindines ekspertų išskirtas nemokumą nurodančias priežastis:

- a.Skolos valstybinėms institucijoms
- b.Esami turto areštai
- c.Darbuotojų skaičiaus mažėjimas
- d.Įmonės apyvartos mažėjimas

2.Tuomet, įsivertinus galimus klientus ir pradėjus darbus, pasak ekspertų vertinimo net keturi iš jų vieningai pritaria, jog vienas iš svarbiausių nemokumo valdymo būdų yra veikiantis ir nuosekliai vykdomas kreditų kontrolės procesas, kuomet nenutrūkstamai vykdoma kredituotų sąskaitų priežiūra, bei imamasi veiksmų, kuomet pastebimi pirmi nemokumo ženklai – vėlavimai atsiskaityti.

Nemokumo mėginančios išvengti įmonės atžvilgiu taip pat galima nustatyti du pagrindinius veiksmų planus, kuriuos įmonės turi įgyvendinti:

1.Rizikų vertinimas bei nustatymas. Nustačius esamas rizikas turi būti parengtas rizikos suvaldymo planai, kurių pagrindu įmonė mėgintų išvengti nemokumo.

2. Bankroto prognozavimo modelių taikymas įmonės viduje. Apskaičiavus bankroto prognozes galima nuspėti galimą nemokumą pagal finansinius rodiklius, tuomet išsiaiškinus konkrečius finansinius veiksnius kurie lėmė bankroto tikimybės didėjimą – parengti planą šių veiksmų suvaldymui ir panaikinimui.

Apibendrinant galima teigti, jog tyrimas gali būti pritaikomas nemokumo valdymo tikslais dviem būdais: vertinant iš kreditoriaus pusės, kuomet išskiriami pagrindiniai veiksmai, kreditoriaus atžvilgiu, suvaldant nemokių klientų portfelio atsiradimo riziką, bei procesus įmonės viduje. Antrasis būdas tai įmonės, kuri mėgina išvengti nemokumo, tuomet turi įsivertinti savo galimas rizikas bei parengti jų suvaldymo planą ir įvertinti finansinius rodiklius bankroto prognozavimo modelių pagalba, bei esant bankrutavimo tikimybei išsigryninti tikslus tai lemiančius veiksnius bei juos suvaldyti.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Nemokumo sąvoka yra dvejopa, nes teisiniu aspektu ją galima tapatinti su bankroto terminu, o nemokumas, kaip terminas būklei išreikšti gali būti taikomas ir apibrėžiant laikiną įmonės nesugebėjimą atsiskaityti su kreditoriais. Pagal teisinį nemokumo reglamentavimą Lietuvos, Latvijos ir Estijos šalių įstatymuose numatytos dvi nemokumą patiriančių įmonių galimybės, kuomet įmonės nebegali padengti savo įsipareigojimų ir neturi galimybių atstatyti savo mokumo - taikoma bankroto procedūra, kai įmonė turi galimybių atstatyti savo mokumą taikomas restruktūrizacijos procesas su laikinosiomis apsaugos priemonėmis nuo kreditorių reikalavimų.

2. Įmonių nemokumo nustatymas turi būti atliekamas tiek išoriškai analizuojant įmonę, tiek vidinių įmonės finansinių rodiklių, ir galimų problemų analize. Išoriškai vertinant įmonę svarbu išanalizuoti visus prieinamus duomenis, bei įmonės vertinimo ataskaitas. Vidiniam vertinimui turėtų būti taikomi bankroto prognozavimo modeliai, kurių rezultatų analize remiantis galima nurodyti pagrindines rizikas bei veiksnius, kurie daro įtaką rezultato blogėjimui. Nustačius konkrečias nemokumo problemų priežastis būtina parengti veiksmų planą. Pagrindinis nemokumo problemų teorinis modelis susideda iš rizikų nustatymo bei jų suvaldymo. Pagal išskiriamus penkis rizikų klasifikavimus: pagal atsiradimo būdą, pagal poveikį, pagal veiklos sritis, pagal laiką ir pagal rezultato tikimybę – būtina įvertinti galimas grėsmes įmonėje, tuomet išanalizuoti vidaus ir išorės rizikas pritaikius SSGG ir PEST analizes, bei sukurti veiksmų planą visų aptiktų rizikų valdymui.

3. Įmonės pritaikiusios nemokumo problemų analizės modelį, išsiaiškinusios esmines įmonės rizikas, bei parengus rizikų suvaldymo planus užtikrins įmonės stabilumą ir patikimumą. Vertinant nemokumo problemų pokyčius vėlavimo atsiskaityti laikotarpyje buvo išanalizuota kokybinės nemokių įmonių apklausos rezultatai, kuomet pastebėta, jog ankstyvuose vėlavimuose iki 30 dienų laikotarpiu po mokėjimo termino pabaigos, pagrindinė nemokumo priežastis, 50,2 proc. visų tuo laikotarpiu vėluojančių įmonių pasisakymuose buvo kreditoriaus administracijos neefektyvumas, kas nurodo nesuvaldytus procesus įmonių viduje. Lyginant su ilgojo laikotarpio vėlavimais - įmonių vėlavimo priežastys pasikeitė ir vėluojantys atsiskaityti daugiau kaip 91-ą dieną po apmokėjimo termino pabaigos - 50 proc. respondentų nurodė, jog vėluoja dėl klientų vėlavimo atsiskaityti laiku, bei 38,1 proc. įmonių nurodė jog susiduria su Covid-19 pandemijos pasekmėmis. Įvertinus ekspertų iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos nuomones, bei apskaičiavus suranguotų klausimų konkordacijos koeficientus, buvo nustatytas aukštas atsakymų tapatumas, tad galima teigti, jog problemos bei jų

sprendimo būdai Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje yra tapačios, nes pasitaikančių nemokumo rūšių konkordacijos koeficientas yra arti 1, t.y. $W=0,84$, kas reiškia artimą tapatumą. Ekspertai nurodė, jog dažniausiai pasitaikančios nemokumo rūšys yra įmonių bankrotai, antroje vietoje pagal dažnumą – įmonių nemokumas ir neveiknumas, trečioje – restruktūrizacijos procesas ir ketvirtoje piktybinis nemokumas arba sukčiavimas. Ekspertų nuomonė vieningai sutapo, jog šiuo metu įmonės nevertina savo klientų kreditingumo ir neįvertina susidariusių rizikų, dėl to yra patiriami nuostoliai, kurie vėliau daro įtaką jų pačių mokumui.

4. Vertinant Covid-19 pandemijos poveikį įmonių mokumui ekspertų nuomonė buvo vieninga ir penki iš penkių ekspertų patvirtino, jog po pirmosios Covid-19 pandemijos bangos pastebėjo įmonių nemokumo pokyčius, kurie pasireiškė padidėjusiu nemokių įmonių skaičiumi. Taip pat vertinant kokybinę vėluojančių atsiskaityti įmonių apklausą iš visų apklaustų 403 respondentų 15,4 proc. arba 62 respondantai patvirtino, jog pagrindinė jų nemokumo problema yra Covid-19 pandemijos pasekmės. Galima daryti išvadą, kad Covid-19 pandemijos pirmoji banga darė neigiamą įtaką įmonių mokumui.

Pasiūlymai dėl nemokumo priežasčių suvaldymo kreditoriams:

1. Remiantis Ekspertų patektais atsakymais įmonėms reikėtų susikurti kredituojamų įmonių vertinimo metodiką, prieš taikant atidėto mokėjimo principą. Sudėlioti esminius įmonių mokumo tikrinimo mechanizmus, bei juos taikyti praktiškai. Išskirti pagrindinius nemokumo rizikos indikatorius ir taikyti juos vertinant kiekvieną klientą, kuriam prekės ar paslaugos yra parduodamos su atidėjimu.

2. Pasak ekspertų, įmonės neturi viduje veikiančių kreditų kontrolės procesų, kaip pasisakė keturi iš penkių ekspertų – šis procesas būtinas išvengiant administracijos neveiksmingumo problemos, kuomet klientai vėluoja sumokėti sąskaitas ne dėl savo, o dėl kreditoriaus kaltės. Todėl siūloma sudėlioti įmonės kreditų kontrolės procesą įmonės viduje, taikyti priminimo elektroniniu paštu ar telefonu būdą tiek prieš apmokėjimo terminą tiek po jo. Tiksliai sudėlioti administravimo procesą pagal nemokių klientų vėlavimo atsiskaityti laikotarpius.

Pasiūlymai dėl nemokumo priežasčių suvaldymo nemokumą patiriančioms įmonėms:

1. Pagal atliktą mokslinių šaltinių analizę bei teisinių nemokumą reglamentuojančių dokumentų analizę buvo parengtas nemokumo priežasčių identifikavimo ir suvaldymo planas įmonėms, kurios patiria nemokumą. Pagal šį planą įmonėms siūloma atlikti įmonę veikiančių rizikų

analizę, bei SSGG ir PEST vidaus ir išorės veiksnių analizes, taip išsiaiškinti pagrindines įmonės grėsmes, bei jas nustatčius, ir įvertinus parengti jų suvaldymo, išvengimo ar prisitaikymo planą.

2. Pagal moksliniuose šaltiniuose apibrėžiamus bankroto prognozavimo modelius siūloma atlikti įmonės finansinę analizę taikant modelius parinktus pagal įmonės veiklos sritį, padėtį ir veiklos kryptį. Pastebėjus bankroto tikimybę, išsiaiškinti tiksliai rodiklius, kurie lėmė bankroto tikimybės didėjimą, priežastis ir sudaryti jų sprendimo planą.

LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. Antal Raluca Meda, Şumandea-Simionescu, Ioan (2015) Possible Solutions to the Question of Insolvency – Empirical Analysis Regarding the Degree of Exposure of the Solvency of Romanian Insurance Companies, *Procedia Economics and Finance*, Volume 32, Pages 376-382, Prieiga internetu: [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)01407-0](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)01407-0).
2. Apklauso imties intervalo apskaičiavimas, Prieiga internetu: <https://www.surveysystem.com/sscalc.htm#one>
3. Baležentis A., Žalimaitė M., (2011) EKSPERTINIŲ VERTINIMŲ TAIKYMAS INOVACIJŲ PLĖTROS VEIKSNIŲ ANALIZĖJE: LIETUVOS INOVATYVIŲ ĮMONIŲ VERTINIMAS, Prieiga internetu: <http://mts.asu.lt/mtsrbid/article/viewFile/269/298>
4. Barakauskas S. (2013). Nemokių įmonių gaivinimo formalios procedūros Lietuvos ir užsienio valstybių patirtis. *Teise/Law*, 89.
5. Beviltiškų skolų pripažinimas ribojamų dydžių leidžiamais atskaitymais, Lietuvos Calstybinė mokesčių inspekcija. Žiūrėta 2020-11-07, Prieiga internetu: <https://www.vmi.lt/cms/documents/10174/8274962/KD-8187/69eb1100-5417-4bb4-af8d-10b4f8fcfe23>
6. Bricongne J.C, Demertzis M., Pont'uch P. Turrini A. (2016) Macroeconomic Relevance of Insolvency Frameworks in a High-debt Context: An EU Perspective Prieiga internetu: https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/macroeconomic-relevance-insolvency-frameworks-high-debt-context-eu-perspective_en
7. Budrikenė R., Paliukytė I., (2012), BANKROTO PROGNOZAVIMO MODELIŲ PRITAIKOMUMAS SKIRTINGO MOKUMO IR PELNINGUMO ĮMONĖMS Prieiga internetu: <https://gs.elaba.lt/object/elaba:6100216/6100216.pdf>
8. Caporale Guglielmo Maria, Cerrato Mario, Zhang, Xuan (2017) Analysing the determinants of insolvency risk for general insurance firms in the UK, *Journal of Banking & Finance*, Volume 84, Pages 107-122, Prieiga internetu: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2017.07.011>.
9. Conlon, Thomas, Cotter, John Molyneux, Philip (2020) Beyond common equity: The influence of secondary capital on bank insolvency risk, *Journal of Financial Stability*, Volume 47, Prieiga internetu: <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2020.100732>.
10. Estijos bankroto įstatymas, Žiūrėta 2020-11-07, Prieiga internetu: <https://www.riigiteataja.ee/akt/131052018030>
11. Grigaravičius S. (2002). Nemokių įmonių pertvarkymas ir alternatyvus pasirinkimas. Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai. 2002, Nr. 21, p. 89-96.
12. Gintalas A, (2011), METODOLOGIJOS IR METODO SAMPRATA Prieiga internetu: https://www.mruni.eu/upload/iblock/d02/12_Gintalas.pdf
13. Jean-Charles Bricongne Maria Demertzis Peter Pont'uch Alessandro Turrini, (2016) Macroeconomic Relevance of Insolvency Frameworks in a High-debt Context: An EU Perspective Prieiga internetu: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/dp032_en.pdf
14. Jegelavičiūtė R. (2017) Lyginamojo metodo pataisos kriterijų įtaka nekilnojamojo turto vertei, Prieiga internetu: <http://lituka.com/wp-content/uploads/2017/03/ISSN-2424-3809-Nr-2-2017-03a.pdf>

15. Jurkaitienė S., Kiyak D, Bružaitė E, (2017) Nemokumą sąlygojantys veiksniai VERSLO APLINKOS VEIKSNIŲ ĮTAKA ĮMONIŲ MOKUMUI, Prieiga internetu: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2017~1526566936133/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
16. Kardelis K., (2002), Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai , Prieiga internetu: <https://www.scribd.com/doc/37948910/K-Kardelis-Mokslini%C5%B3-tyrim%C5%B3-metodologija-ir-metodai>
17. Kotrlik, J. W. K. J. W., & Higgins, C. C. H. C. C. (2001). Organizational research: Determining appropriate sample size in survey research appropriate sample size in survey research. Information technology, learning, and performance journal, 19(1), 43. Prieiga internetu: <https://www.opalco.com/wp-content/uploads/2014/10/Reading-Sample-Size1.pdf>
18. Ladislav L., (2018), PROPOSAL OF PROBABILITY MEASURES SUITABLE FOR ACCOUNTING DATA BASED BANKRUPTCY MODELS, Prieiga internetu: <https://drive.google.com/file/d/1TJgqwbFVVQgsHBUXedTa5LAKn2mJs57P/view>
19. Latvijos Respublikos įstatymas dėl bendrovių ir korporacijų nemokumo, Žiūrėta 2020-11-07, Prieiga internetu: <http://likumi.lv/ta/id/214590-maksatnespejas-likums>
20. Lietuvos Respublikos Jusridinių asmenų nemokumo įstatymas, Žiūrėta 2020-11-07, Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/56df69a293fa11e9aab6d8dd69c6da66>
21. Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymas (2020) Žiūrėta 2020-11-29 Prieiga internetu: <http://www.infolex.lt/ta/30590:str4>
22. Lietuvos Statistikos departamentas, įmonių skaičius Lietuvoje. Žiūrėta 2020-11-20 <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S8R522?hash=17652952-c0ee-4a56-a07a-123c9ec85360#/>
23. Lietuvos Statistikos departamentas, įmonių dydžiai Lietuvoje. Žiūrėta 2020-11-29 Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=315667df-6b01-49a7-b33e-e3c3399b49bd#/>
24. Mackevičius J., *Ekonomika ir vadyba : aktualijos ir perspektyvos*. 2005, Nr. 5, p. 219-223. ISSN 1648-9098. Prieiga internetu: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2005~1367151216164/>
25. Mayring, P. (2004). Qualitative content analysis. A companion to qualitative research, 1(2004), 159-176.
26. Martirosianienė L. (2010), Įmonių nemokumo vertinimas. Apskaitos ir finansų mokslas ir studijos: problemos ir perspektyvos : septintosios tarptautinės mokslinės konferencijos straipsnių rinkinys. Kaunas : Akademija,. 1(7)
27. Mažylis, L. (2014). Paramos smulkiąjam ir vidutiniam verslui administravimo Lietuvoje europinis kontekstas. Prieiga internetu: <https://www3.mruni.eu/ojs/public-policy-and-administration/article/view/2357/2163>
28. Mikhailova S. Gennad'evna, (2018), FINANCIAL STABILITY OF THE COMPANY IN MODERN CONDITIONS: PROBLEMS AND SOLUTIONS Prieiga internetu: <http://journals.researchparks.org/index.php/IJEFSD/article/view/304/298>
29. Mikuckienė V. (2008), BANKROTO PROCESO SAMPRATA , Prieiga internetu: <https://www3.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/2557/2364>

30. Mohamadi S. (2016), Studying the Efficiency and the Power of Predicting Bankruptcy of Firms Listed on the Stock Exchange using Springate, Fulmer, and Zavgren Models, Prieiga internetu: <https://www.mcser.org/journal/index.php/mjss/article/viewFile/9513/9183>
31. Molytė, A., 2011. Vektorių kvantavimo metodų jungimo su daugiamatėmis skalėmis analizė: daktaro disertacija, Vilnius: Vilniaus universitetas. Prieiga per eLABa - nacionalinė Lietuvos akademinė elektroninė biblioteka.
32. Nuoroda į anketinę apklausą „Įmonių nemokumo priežasčių analizė“ prieiga internetu: <https://apklausa.lt/private/forms/imoniu-nemokumo-priezasciu-analize-lqtzb2v>
33. Petropoulos A. Siakoulis V. Stavroulakis E, Vlachogiannakis N.E. (2020) Predicting bank insolvencies using machine learning techniques, International Journal of Forecasting, Volume 36, Issue 3, Pages 1092-1113, Prieiga internetu: <https://doi.org/10.1016/j.ijforecast.2019.11.005>.
34. Philip R. Wood, (2007) Principles of International Insolvency, ISBN 1847032141 1064 psl. Prieiga internetu: https://books.google.lt/books?id=f_yWaV_-l4C&printsec=frontcover&dq=insolvency&hl=lt&sa=X&ved=2ahUKEwjls_ugr5PtAhWWK3cKHUMAAegQ6AEwAHoECAUQA#v=onepage&q=insolvency&f=false
35. Podvesko V. (2005). Agreement of expert estimates ISSN: 1392-8619 101-107psl, Prieiga internetu: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13928619.2005.9637688>
36. Pragarauskas H. (2006), Aiškinamasis ekonomikos anglų -lietuvių kalbų žodynas, ISBN 9955-680-28-8, 310 psl.
37. Prosic, D. (2013). The Current Problems of System Illiquidity and the Possibilities for the Protection from Liquidity Risks in Companies. <http://ageconsearch.umn.edu/record/289151/>
38. Sadgrove K, (2015), The Complete Guide to Business Risk Management, Prieiga internetu: https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=jfiqCwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Business+risk+%&ots=HXERudDdJg&sig=GU6J0sOcw5MMcJehihfygFaww-0&redir_esc=y#v=snippet&q=%20risk%20classification&f=false
39. Talebnia M., Karmozi G, F., Rahimi, S. (2016). Evaluating and comparing the ability to predict the bankruptcy prediction models of Zavgren and Springate in companies accepted in Tehran Stock Exchange. Marketing and Branding Research, 3, 137-143.
40. Thomas Ng S., Wong James M.W., Zhang Jiajie (2011). Applying Z-score model to distinguish insolvent construction companies in China, Habitat International, Volume 35, Issue 4, Pages 599-607, Prieiga internetu: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2011.03.008>
41. Unda Luisa A., Ranasinghe, Dinithi (2019) To pay or not pay: Board remuneration and insolvency risk in credit unions, Pacific-Basin Finance Journal, Prieiga internetu: <https://doi.org/10.1016/j.pacfin.2019.03.005>.
42. Williamson, Philip B., & Williamson, Philip B. (2010). Insolvency Issues and the FDIC. In Insolvency Issues and the FDIC. Prieiga internetu: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=e000xww&AN=354349&site=ehost-live>
43. Ząbkowski, Tomasz S. Szczesny, Wiesław (2012) Insolvency modeling in the cellular telecommunication industry, Expert Systems with Applications, Volume 39, Issue 8, Pages 6879-6886, Prieiga internetu: <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2012.01.008>.

Įmonių nemokumo problemų analizė

Neringa ŠVITRĖ

Magistro baigiamasis darbas

Verslo ekonomikos programa

Vilniaus Universiteto, Ekonomikos fakultetas

darbo vadovė - Doc. Dr. I. Bužienė, Vilnius, 2020

SANTRAUKA

74 puslapių, 109 833 ženklų, 11 paveikslų, 43 nuorodų

Magistro darbo tikslas – išanalizuoti įmonių nemokumo problemas.

Siekiant užsibrėžto tikslo atlikta Lietuvos ir užsienio autorių mokslinių publikacijų, teisinių dokumentų nemokumo aspektu analizė, kurios metu buvo išaiškinta nemokumo sąvoka, išaiškinti teisiniai nemokumo aspektai, bei sudarytas teorinis nemokumo problemų analizės modelis.

Pagal teorinį nemokumo analizės modelį buvo atlikta ekspertų apklausa interviu būdu ir kokybinė, vėluojančių atsiskaityti įmonių anketinė apklausa. Apklausų metu išsiaiškinta, jog trumpojo laikotarpio nemokumo problemos gali būti ne tik dėl nemokios įmonės problemų, bet 52,20 proc. vėluojančių atsiskaityti iki 30 dienų po mokėjimo termino datos, teigia, jog pagrindinė priežastis yra kreditoriaus administracijos neefektyvumas. Vertinant nemokumo problemas ilgajame laikotarpyje, buvo nustatyta, kad įmonės, kurios patiria nemokumo problemas ir vėluoja daugiau kaip 91-ą dieną susiduria su dviem pagrindinėmis problemomis – 50,0 proc. klientų vėlavimai atsiskaityti ir 38,1 proc. Covid-19 pandemijos pasekmės. Įvertinus ekspertų apklausos rezultatus, ekspertai vieningai sutarė, kad po pirmosios Covid-19 pandemijos bangos pastebėjo pandemijos daromą įtaką įmonių mokumui, kuri pasireiškė padidėjusiu nemokių įmonių skaičiumi.

Gauti tyrimo duomenys gali būti naudingi įmonių veikloje, nes siūlymuose pateikiama nemokumo sprendimo būdai tiek kreditorių atžvilgiu tiek ir nemokios įmonės atveju. Pagrindiniai siūlymai kreditoriams yra kredituojančių įmonių vertinimas prieš teikiant atidėtus mokėjimus, bei tikslus ir aiškiai sudėliotas kreditų priežiūros procesas po įvykdytų pardavimų. Nemokios įmonės atveju siūlome atlikti bankroto prognozavimą, rizikų nustatymą bei SSGG ir PEST analizes, bei visoms aptiktoms rizikoms sudaryti jų suvaldymo planus.

Analysis of corporate insolvency problems

Neringa ŠVITRĖ

Master's Thesis

Business Economics Program

Vilnius University, Economics Department

Thesis Supervisor – Assistant Professor, Dr. I. Bužienė, Vilnius, 2020

SUMMARY

74 pages, 109 833 characters, 11 pictures, 43 references

The goal of the master's thesis is to analyze the problems of corporate insolvency.

Seeking to achieve the goal set, the analysis of scientific publications of Lithuanian and foreign authors and legal documents in respect of the aspect of insolvency was performed. During this analysis the definition of insolvency and the legal aspects of insolvency were clarified and a theoretical model for the analysis of insolvency problems was developed.

According to the theoretical model of insolvency analysis, the interview survey of experts and the qualitative questionnaire survey of overdue companies was conducted. The surveys revealed that short-term insolvency problems may be caused not only by the problems of an insolvent company, because, in the opinion of 52.2% of companies that are overdue for up to 30 days after the due date, the main reason of late payments is the inefficiency of the creditor's administration. When assessing long-term insolvency problems, it was found that companies that experience insolvency problems and are over 91 day overdue face two main problems: 50% of overdue companies indicated customer delays in payment and 38.1% of overdue companies indicated the consequences of the Covid-19 pandemic. Having evaluated the results of the survey of experts, it may be concluded that experts unanimously agree that after the first wave of the Covid-19 pandemic they noticed the impact of the pandemic on the solvency of companies, which was manifested by an increase in the number of insolvent companies.

The research data obtained during analysis can be useful for the business activities of companies because the proposals provide insolvency solutions both for creditors and insolvent companies. The main suggestions for creditors include the evaluation of borrowing companies before providing deferred payments and an accurate and a clearly structured credit monitoring procedure after completion of sales. In the case of an insolvent company, we suggest that bankruptcy forecasting, risk identification and SWOT and PEST analyzes should be performed and management plans for all identified risks should be drawn up.

PRIEDAI

1 priedas. Bankroto prognozavimo modeliai

Modelio Autorius	Modelio shema	Modelio elementai	Ri binė reikšmė
Altman	$Z=1,2X_1+1,4X_2+3,3X_3+0,6X_4+0,99X_5$	X1 – apyvartinis kapitalas / turtas X2 – nepaskirstytasis pelnas / turtas X3 – pelnas neatskaičius palūkanų ir mokesčių / turtas X4 – kapitalo rinkos vertė / įsipareigojimai X5 – pardavimo pajamas / turtas	<2 ,9
Lis	$Z=0,063X_1+0,092X_2+0,057X_3+0,001X_4$	X1 – apyvartinis kapitalas / turtas X2 – pelnas iš pardavimų / turtas X3 – nepaskirstytasis pelnas / turtas X4 – nuosavas kapitalas / skolintas kapitalas	<0 ,037
Springate	$Z=1,03X_1+3,07X_2+0,66X_3+0,4X_4$	X1 – apyvartinis kapitalas / turtas X2 – pelnas neatskaičius palūkanų ir mokesčių / turtas X3 – pelnas neatskaičius mokesčių / trumpalaikiai įsipareigojimai X4 – pardavimo pajamas / turtas	<0 ,862
Taffler ir Tishaw	$Z=0,53X_1+0,13+0,18X_3+0,16X_4$	X1 – pelnas neatskaičius mokesčių / trumpalaikiai įsipareigojimai X2 – trumpalaikis turtas / įsipareigojimai X3 – trumpalaikiai įsipareigojimai / turtas X4 – (greitai realizuojamas turtas – trumpalaikiai įsipareigojimai) / veiklos sąnaudos	<0 ,2
CaScore	$Z=4,5913X_1+4,5080X_2+0,3936X_3-2,7616$	X1 – nuosavas kapitalas / turtas X2 – (įprastinės veiklos pelnas + finansinės veiklos sąnaudos) / turtas X3 – pardavimų pajamas / turtas	<- 0,3

<p>ren</p> <p>Zavg</p>	$Z1=0,11X1+1,58X2+10,78X3+3,07$ $X4-0,49X5+4,35X6-0,11X7-0,24$ $Z2=4,19X1+2,22X2+11,23X3-2,69X4-1,44X5+4,46X6+0,06X7-2,61$ $Z3=6,257X1+0,829X2+42,48X3-1,549X4+0,519X5+1,822X6+0,002X7-1,5115$ $Z4=9,157X1+1,667X2+5,917X3-0,41X4+1,95X5+4,1X6+0,363X7-5,9457$ $Z5=8,84X1+0,69X2+15,79X3+0,02X4-2,3X5+4,37X6+0,798X7-6,88$	$X1 - \text{atsargos} / \text{pardavimų pajamos}$ $X2 - \text{gautinos sumos} / \text{atsargos}$ $X3 - \text{pinigai} / \text{turtas}$ $X4 - \text{pinigai} / \text{trumpalaikiai įsipareigojimai}$ $X5 - \text{įprastinės veiklos pelnas} / \text{(kapitalas - trumpalaikiai įsipareigojimai)}$ $X6 - \text{ilgalaikiai įsipareigojimai} / \text{(kapitalas - trumpalaikiai įsipareigojimai)}$ $X7 - \text{pardavimų pajamos} / \text{turtas}$	<p>>5</p> <p>0 proc.</p>
<p>ser</p> <p>Ches</p>	$Z=-2,0434-5,42X1+0,0053X2-6,6507X3+4,4009X4-0,0791X5-0,1021X6$	$X1 - \text{pinigai} / \text{turtas}$ $X2 - \text{pardavimų pajamos} / \text{pinigai}$ $X3 - \text{pelnas neatskaičius palūkanų ir mokesčių} / \text{turtas}$ $X4 - \text{įsipareigojimai} / \text{turtas}$ $X5 - \text{ilgalaikis materialusis turtas} / \text{nuosavas kapitalas}$ $X6 - \text{apyvartinis kapitalas} / \text{pardavimo pajamos}$	<p>>5</p> <p>0 proc</p>

2 priedas. Imonių vertinimo ataskaitos pavyzdys

MES KURIAME PASITIKĖJIMĄ

UAB "LitCon"

Ataskaitos laikas: 2020.11.15 19:35:42

Santrauka

	Restruktūrizuojamas
Teisinis statusas	Restruktūrizuojamas
Registracijos data	1995-07-11
Įmonės kodas	123228761
PVM kodas	LT232287610
Veikla	412000 - Gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų statyba
Nepadengti įsiskolinimai	28 / paskutinė data: 2020-04-15 Vidutinė įsiskolinimų trukmė: 681 d.
Mokėjimų istorija	233 / paskutinė data: 2020-08-19 Vidutinis apmokėjimo terminas: 108 d.
Įregistruoti turto areštai	35 / paskutinė data: 2019-09-10
Telimo posėdžių skaičius	824 (381 kaip atsakovas) / paskutinė data: 2021-05-05
Vieša neįgijama informacija	7 / paskutinė data: 2020-04-01
Informacija apie skolas Sodrai	273.536,19 EUR Duomenys pateikti 2020-11-12, užfiksuota skolos būklė prieš dvi d.d. iki duomenų pateikimo.
Nekilnojamas turtas	Yra (Paskutinio atnaujinimo data: 2020-06-01 09:13:03) Atnaujinti (paslaugos kaina 0.1 EUR PVM)
Darbuotojų skaičius	18 / paskutinė data: 2020-11-15
Darbo užmokesčio vidurkis	931,47 EUR paskutiniai duomenys: 2020 m. 09 mėn. (Atlyginimų vidurkiai pateikiami tik tuo atveju, jeigu apdraustųjų įmonėje yra daugiau nei trys ir jie visi per mėnesį yra gavę pajamų. Pajamų vidurkiai apskaičiuojami pagal priskaičiuotas pajamas ir pateikiami neatskaičius mokesčių.)
Pajamos	26.168.033 EUR / už 2017 metus
Ataskaitų skaičius	1 (per 1 mėn.) / 9 (per 3 mėn.) / 28 (per 6 mėn.)

Juridinė informacija

Pagrindiniai duomenys	
Pavadinimas	UAB "LitCon"
Teisinis statusas	Restruktūrizuojamas
Registracijos forma	Uždaroji akcinė bendrovė
Registracijos data	1995-07-11
Įmonės kodas	123228761
PVM kodas	LT232287610
Įregistruotas PVM mokėtoju	1995-08-01
Pagrindinė veikla (EVRK2)	412000 - Gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų statyba
Savivaldybė	Vilniaus m. sav.
Atstovavimas	Vienasmenis atstovavimas (Juridinio asmens vardu veikia vadovas)
Įmonės tikslai	gamyba; prekyba; paslaugų teikimas; bet kokiu kita veikla, kuri neprieštarauja Lietuvos Respublikos teisės aktams

Licencijuojamos veiklos

DĖMESIO! Nuo 2020.06.15 įsigaliojus naujai Registrų centro nuostatų redakcijai, informacija apie licencijuojamas veiklas neatnaujinama. Aktualią informaciją galite rasti [čia](#)

Aktualios informacijos neregistruota

[Istorinė informacija](#)

Duomenys apie įmonės vadovą

Vadovas	Gimimo data	Data nuo	
ARŪNAS DAVIDAVIČIUS, Direktorius	1976.10.20	2020.02.29	Vadovaujamy įmonių paieška

Duomenys apie prokuristus

Prokuristas	Gimimo data	Data nuo	
LINAS PILIPONIS, Prokuristas	1972-12-03	2006-11-22	Vadovaujamy įmonių paieška

Kontaktinė informacija

Adresas	Miškinų g. 6B-1, Vilniaus m., Vilniaus m. sav.
Biuro adresas	Islandijos g. 4, LT-01401 VILNIUS
Telefonas	(5) 2125052
Mobilus telefonas	865682840
Faksas	(5) 2620195
El. paštas	info@litcon.lt
Internetinis adresas	http://www.litcon.lt
Atsiskaitomosios sąskaitos nr.	LT647180300009467385
Bankas	AB Šiaulių bankas

Informacija apie įmonės restruktūrizavimą

Teismas, išskėles bylą	Vilniaus apygardos teismas
Bylos išskėlimo data	2019.06.27

Administratorius Aronas Šerberis
Kontaktinis telefonas (8 37) 221063, 8 687 44847
Kreditorinių reikalavimų par. data 2019.10.27
Kreditorinių reikalavimų par. vieta Miško g.16-6, LT-44321, Kaunas

Įstatinis kapitalas

2015-12-04 289.600,00 EUR

Valdyba

Nėra aktualių duomenų

Įmonės reitingai

Vėlavimo atsiskaityti 90 d. reitingas

R klasė (Įmonė yra restruktūrizuojama)

Įmonė yra restruktūrizuojama. Rekomenduojamas ekspertinis vertinimas

Bankroto reitingas

R klasė (Įmonė yra restruktūrizuojama)

Įmonė yra restruktūrizuojama. Rekomenduojamas ekspertinis vertinimas

Neigiama informacija

Nepadengti įsiskolinimai

Skolų skaičius 2 8
Paskutinės skolos data 2020-04-15
Vidutinė įsiskolinimų trukmė 681 d.

[Pirkti detalią informaciją \(4,34EUR be PVN\)](#)

Mokėjimų istorija

Mokėjimų skaičius 2 3 3
Paskutinė skolos apmokėjimo data 2020-08-19
Vidutinis apmokėjimo terminas 108 d.

[Pirkti detalią informaciją \(4,34EUR be PVN\)](#)

Įregistruoti turto areštai

Turto areštų įrašų skaičius 3 5
Paskutinio įrašo data 2019-09-10
Vidutinė areštų trukmė 55 0

[Pirkti arešto mąsto informaciją \(1,45EUR be PVN\)](#)

Išregistruoti turto areštai

Turto areštų įrašų skaičius 3 8
Paskutinio įrašo data 2019-09-16
Vidutinė areštų trukmė 94 d.

[Pirkti arešto mąsto informaciją \(0,87EUR be PVN\)](#)

Teismai

Teismo posėdžių skaičius 824 (381 kaip atsakovas)

Paskutinio teismo proceso data 2021-05-05

[▼ Detali informacija \(kaip atsakovas\)](#)

[▼ Detali informacija \(kaip ieškovas\)](#)

[▼ Detali informacija \(kalo trečioji šalis\)](#)

Spaudos pranešimai apie teismus

Įrašų skaičius 4 9
Paskutinio įrašo data 2020-08-18

[▼ Detali informacija](#)

Antstolių raginimai

Antstolių raginimų skaičius 2 3
Paskutinio raginimo data 2020.11.13

[▼ Detali informacija...](#)

Vieša neigiama informacija

Įrašų skaičius 7
Paskutinė data 2020-04-01

[▼ Detali informacija...](#)

SoDra skolų informacija

SoDra skola 273.536,19 EUR. Duomenys pateikti 2020-11-12, užfiksuota skolos bGklė – prieš dvi darbo dienas iki duomenų pateikimo.

[▼ Istorinė informacija](#)

Statistinė informacija

Pajamos

Pajamos, EUR	Data							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
30.000.001-50.000.000				30.769.510	30.670.759	32.370.447	34.734.109	
20.000.001-30.000.000		27.239.933	26.473.507					26.168.030
10.000.001-20.000.000	17.649.009							

[▼ Detali informacija](#)

Įmonės darbuotojų skaičius

Darbuotojų skaičius	Data							
	2014-01-01	2015-01-02	2016-01-01	2017-01-01	2018-01-01	2019-01-02	2020-01-01	2020-11-15
250 - 499					312			
150 - 249	156		222	203		248		
100 - 149		148						
40 - 49							46	
15 - 19								18

[▼ Detali informacija](#)

Transporto priemonių skaičius

Nuosavybės forma	Data							
	2020-04-01	2020-05-01	2020-06-01	2020-07-01	2020-08-01	2020-09-01	2020-10-01	2020-11-01
Vald.-Sav. ▼ Kategorijos	37	37	37	37	37	37	37	37
Valdytojas ▼	-	-	-	-	-	-	-	-
Savininkas ▼	-	-	-	-	-	-	-	-

[▼ Detali informacija](#)

Transporto priemonės

Markė, Modelis	Kategorija	Pirm. reg. data	Nuosavybės teisė	Kaina, Eur	Kaina po metų, Eur	Likvidumo klasė
BMW 530	Keleivinis automobilis	2010.08.02	Vald.-Sav.	2503.59	2202.95	B
BMW X REIHE	Keleivinis automobilis	2011.08.09	Vald.-Sav.	2704.71	2540.05	B
BMW X5 xDrive30d	Keleivinis automobilis	2015.01.09	Vald.-Sav.	13619.89	12017.63	C
CITROEN C4	Keleivinis automobilis	2007.03.20	Vald.-Sav.	316.46	290.10	B
CITROEN C5	Keleivinis automobilis	2009.06.17	Vald.-Sav.	725.79	647.82	B
FORD TRANSIT TOURNEO	Keleivinis automobilis	2004.02.20	Vald.-Sav.			
MERCEDES BENZ ML 350 BLUETEC 4MATIC	Keleivinis automobilis	2012.07.12	Vald.-Sav.	6198.43	5584.43	B
MERCEDES BENZ S 500 4MATIC	Keleivinis automobilis	2015.01.09	Vald.-Sav.	21342.31	18304.12	C
OPEL ASTRA	Keleivinis automobilis	2014.11.18	Vald.-Sav.	2456.61	2190.64	B
OPEL ASTRA	Keleivinis automobilis	2014.11.07	Vald.-Sav.	2456.61	2190.64	B

Transporto priemonių parko vertė nustatoma analizuojant VĮ „Regitra“ ir UAB „Empreks“ duomenis apie transporto priemones. Transporto priemonės, kurios nėra registruotos VĮ „Regitra“ ar kurių vertės negalima nustatyti, neįtraukiamos į transporto priemonių parko vertę. Automobilio likvidumas parodo ar automobilį galima greitai parduoti nekeičiant turto vertės.

[▼ Daugiau](#)

Spaudos pranešimai

Spaudos pranešimai

2020-06-30	▶ Teismas: Smiltynės perkėla teisėtai nutraukė rekonstrukcijos sutartį su „LitCon“
2020-03-10	▶ „Skominta“: uždribti leido šilta žiema ir didelis užsakymas Vilniuje
2020-03-06	▶ Kretinga nutraukia 6,3 mln. Eur vertės sutartį su „LitCon“
2019-12-17	▶ Maželkiai siekia nutraukti 13 mln. Eur rangos sutartį su „LitCon“
2019-07-18	▶ Statybos bendrovė „LitCon“ įtraukta į nepatikimų tiekėjų sąrašą
2019-04-23	▶ Teismas leido baigti Rusų dramos teatro remonto konkursą
2019-03-07	▶ Pasikeitė statybu bendrovės „LitCon“ vadovas
2019-03-01	▶ Teismas: Smiltynės perkėla ir Vilniaus valdžia gali nutraukti sutartis su „LitCon“
2019-02-28	▶ Finansinių bėdų turinčiai „LitCon“ leista pradėti restruktūrizavimą
2019-02-22	▶ Nutraukta Naujosios perkėlos rekonstrukcijos sutartis

Spaudos informacija iš VŽ archyvo

2020-10-17	▶ Vilniaus koncertų ir sporto rūmų kompleksa pradės rekonstruoti 2022 m.
2020-07-23	▶ Teismas: VU kol kas negali pasirašyti Medicinos centro statybos sutarties su turkais
2020-06-29	▶ Teismas: Smiltynės perkėla teisėtai nutraukė rekonstrukcijos sutartį su „LitCon“
2020-04-18	▶ Sostinės Baltijo tilto prieligos turėtų atsiverti vasaros pradžioje
2020-03-09	▶ „Skominta“: uždribti leido šilta žiema ir didelis užsakymas Vilniuje
2020-03-06	▶ Kretinga nutraukia 6,3 mln. Eur vertės sutartį su „LitCon“
2020-01-07	▶ Vilniaus sporto rūmų rekonstrukcijos konkursas – žiema

2019-12-23 [▶ Svarbiausi 2019 m. įvykiai statyboje ir NT](#)
2019-12-17 [▶ Maželis siekia nutraukti 13 mln. Eur rangos sutartį su „LitCon“](#)
2019-12-17 [▶ Vilniuje pirmą kartą neįvykę statybos viešieji pirkimai](#)

Ataskaitų skaičius

Ataskaitų apie subjektą skaičius

Ataskaitų viso:	Per paskutinį mėnesį	Per paskutinius 3 mėnesius	Per paskutinius 6 mėnesius
	1	9	28

[Pirkiti detalią informaciją \(1,45EUR be PVM\)](#)

Ekspertiniam vertinimui rekomenduojama informacija (apmokestinama papildomai)

Įmonės dalyviai

UAB "LitCon"

- → Direktorius ARŪNAS DAVIDAVIČIUS
- → Prokuristas LINAS PILIPONIS

[Įmonės sąsajos](#)

Šiame pranešime pateikiama informacija apie juridinį subjektą.
Prieš priimančius sprendimus dėl finansinio bendradarbiavimo su vertinamu subjektu, rekomenduojame pasikonsultuoti su UAB „Creditinfo Lietuva“ kredito analitikais.

3 priedas. Įmonės UAB CCS – customers care services leidimas vykdyti apklausą

CCS | Customers
Care Services

UAB CCS – Customers Care Services
Savanorių 123A, 03150 Vilnius
Įmonės kodas 302701939
PVM mokėtojo kodas LT100006566919

Tel. (8-5) 249 0969
Faks. (8-5) 249 6633
El. p. ccs@ccs.lt
www.ccs.lt

DĖL LEIDIMO ATLIKTI ĮMONIŲ APKLAUSĄ

2020-11-19

Vilnius

UAB CCS – customers care services, įvertinus Vilniaus universiteto, Ekonomikos ir verslo administravimo fakulteto, Verslo ekonomikos, magistrinių studijų studentės Neringos Švitės rengiamos apklausos klausimus, bei mokslinio tiriamojo darbo temą – „Įmonių nemokumo problemų analizė“, suteikė leidimą vykdyti kokybinę apklausą, apklausiant tikslines įmones, kurios laiku nevykdo savo išsipareigojimų su sąlyga, kad tyrimo rezultatus bus galima naudoti ir UAB CCS – customers care services įmonės marketingo tikslais.

Direktorius

dr. Audrius Astrauskas

Dokumentą elektroniniu
parašu pasirašė
AUDRIUS_ASTRAUSKAS

4 priedas. Ekspertų apklausos rezultatai. Ekspertas Nr.1

Questionnaire for experts

Dear Expert,

We would like to identify the insolvency problems which affecting companies in today's business environment, so your opinion will be very useful in conducting a competent and responsible investigation.

Thank you for your help. All answers are anonymous.

1. What are the most common causes of insolvency in your practice (rank from 1 till 4; 1 is the most important, 4 is the not important).

Rank	Causes
1	Bankruptcy
3	Restructuring
2	* Insolvency/incapacity of enterprises
4	Intentionally insolvency/fraud

**Insolvency/incapacity of enterprises means companies that do not have legal insolvency status but do not generate incomes and no longer have employees.*

2. What size of companies in your experience mostly become insolvent? (1 to 4; 1 – mostly, 4 – rarely)

Rating	Company size
1	Up to 10 employees have annual income of up to EUR 2 million.
2	From 11 to 50 employees annual income up to EUR 10 million
3	Between 51 and 250 employees have annual income of up to EUR 50 million.
4	From 251 or more employees and income of more than 51 million

3. In your opinion, what are the most common causes of insolvency?

Contracting problems and outstanding invoices for unfinished projects.

4. What, in your opinion, solutions could be used for solving the above reasons? Deeper analysis before any project or agreement is signed. Client analytics and carying to make payments on time.

5. Have you noticed the impact of the first wave of the Covid - 19 pandemic on the solvency of companies?

(select one of the most appropriate answers)

Choices	
X	Yes – its increased insolvency companies
	Yes - the number of insolvent companies has decreased
	No – We didn't notice the impact of the Covid-19 pandemic

6. Did customers set new insolvency prevention measures when the first wave of the Covid-19 pandemic began?

(select one of the most appropriate answers)

Choices	
	Yes
X	No

6.1 If prevention measures were changed, what changes have been applied?

.....

7. Rank from 1 to 6 main changes inside of company that impacting insolvency. (where 1 is the most important and 6 is the least important)

Rank	Changes
4	Decrease in the number of employees
3	Attendance in courts as defendants
1	Debts to public institutions
5	Decrease in turnover
2	Property arrests
6	Change of company manager

8. Please list the additional changes inside of companies that reflect the insolvency but have not been mentioned in previous question.

.....

9. Identify your work experience with debt collection.

21 Year.

Thank you for your answers and cooperation

5 priedas. Ekspertų apklausos rezultatai. Ekspertas Nr.2

Questionnaire for experts

Dear Expert,

We would like to identify the insolvency problems which affecting companies in today's business environment, so your opinion will be very useful in conducting a competent and responsible investigation.

Thank you for your help. All answers are anonymous.

1. What are the most common causes of insolvency in your practice (rank from 1 till 4; 1 is the most important, 4 is the not important).

Rank	Causes
2	Bankruptcy
3	Restructuring
1	* Insolvency/incapacity of enterprises
4	Intentionally insolvency/fraud

**Insolvency/incapacity of enterprises means companies that do not have legal insolvency status but do not generate incomes and no longer have employees.*

2. What size of companies in your experience mostly become insolvent? (1 to 4; 1 – mostly, 4 – rarely)

Rating	Company size
1	Up to 10 employees have annual income of up to EUR 2 million.
2	From 11 to 50 employees annual income up to EUR 10 million
3	Between 51 and 250 employees have annual income of up to EUR 50 million.
4	From 251 or more employees and income of more than 51 million

3. In your opinion, what are the most common causes of insolvency?

Cash flow problems when customers do not pay to their creditors.

4. What, in your opinion, solutions could be used for solving the above reasons?

Analysis of new customers before contracts and operating account management process in company

5. Have you noticed the impact of the first wave of the Covid - 19 pandemic on the solvency of companies?

(select one of the most appropriate answers)

Choices	
X	Yes – its increased insolvency companies
	Yes - the number of insolvent companies has decreased
	No – We didn't notice the impact of the Covid-19 pandemic

6. Did customers set new insolvency prevention measures when the first wave of the Covid-19 pandemic began?

(select one of the most appropriate answers)

Choices	
	Yes
X	No

6.1 If prevention measures were changed, what changes have been applied?

.....

7. Rank from 1 to 6 main changes inside of company that impacting insolvency. (where 1 is the most important and 6 is the least important)

Rank	Changes
3	Decrease in the number of employees
4	Attendance in courts as defendants
1	Debts to public institutions
5	Decrease in turnover
2	Property arrests
6	Change of company manager

8. Please list the additional changes inside of companies that reflect the insolvency but have not been mentioned in previous question.

Company unavailability of any contacts

9. Identify your work experience with debt collection.

17 Year.

Thank you for your answers and cooperation

6 priedas. Ekspertų apklausos rezultatai. Ekspertas Nr.3

Questionnaire for experts

Dear Expert,

We would like to identify the insolvency problems which affecting companies in today's business environment, so your opinion will be very useful in conducting a competent and responsible investigation.

Thank you for your help. All answers are anonymous.

1. What are the most common causes of insolvency in your practice (rank from 1 till 4; 1 is the most important, 4 is the not important).

Rank	Causes
1	Bankruptcy
4	Restructuring
2	* Insolvency/incapacity of enterprises
3	Intentionally insolvency/fraud

**Insolvency/incapacity of enterprises means companies that do not have legal insolvency status but do not generate incomes and no longer have employees.*

2. What size of companies in your experience mostly become insolvent? (1 to 4; 1 – mostly, 4 – rarely)

Rating	Company size
1	Up to 10 employees have annual income of up to EUR 2 million.
2	From 11 to 50 employees annual income up to EUR 10 million
3	Between 51 and 250 employees have annual income of up to EUR 50 million.
4	From 251 or more employees and income of more than 51 million

3. In your opinion, what are the most common causes of insolvency?

Company loose the market share. Clients do not pay to the company and then company have cash flow problems.

4. What, in your opinion, solutions could be used for solving the above reasons?

Closer look after clients need and current trends in the industry, careful credit management process inside the company

5. Have you noticed the impact of the first wave of the Covid - 19 pandemic on the solvency of companies?

(select one of the most appropriate answers)

Choices	
y	Yes – its increased insolvency companies
	Yes - the number of insolvent companies has decreased
	No – We didn't notice the impact of the Covid-19 pandemic

6. Did customers set new insolvency prevention measures when the first wave of the Covid-19 pandemic began?

(select one of the most appropriate answers)

Choices	
y	Yes
	No

6.1 If prevention measures were changed, what changes have been applied?

stricter supervision of debtors and customer assessment

7. Rank from 1 to 6 main changes inside of company that impacting insolvency.

(where 1 is the most important and 6 is the least important)

Rank	Changes
4	Decrease in the number of employees
5	Attendance in courts as defendants
2	Debts to public institutions
3	Decrease in turnover
1	Property arrests
6	Change of company manager

8. Please list the additional changes inside of companies that reflect the insolvency but have not been mentioned in previous question.

Debts to suppliers

9. Identify your work experience with debt collection.

18 Year.

Thank you for your answers and cooperation

7 priedas. Ekspertų apklausos rezultatai. Ekspertas Nr.4

Gerbiamas Eksperte,

Siekiame nustatyti įmonių nemokumo problemas su kuriomis susiduriama šiuometinėje verslo aplinkoje, todėl Jūsų nuomonė bus labai naudinga rengiant kompetetingą ir atsakingą tyrimą.

Dėkojame už Jūsų pagalbą. Visi atsakymai yra anonimiški.

**1. Kokios dažniausios nemokumo rūšys pasitaiko Jūsų praktikoje.
(suranguokite nuo 1 iki 4; 1 – svarbiausia, 4 – mažiausiai svarbu).**

Svarbumas	Rūšys
1	Bankrotas
3	Restruktūrizacija
2	* Įmonių nemokumas/neveiksnumas
4	Piktybinis nemokumas/sukčiavimas

**Įmonių nemokumas/neveiksnumas tai įmonės, kurios neturi teisinio nemokumo statuso, bet realybėje negeneruoja pajamų ir nebeturi darbuotojų*

2. Kokio dydžio įmonės pagal Jūsų patirtį dažniausiai tampa nemokios?

(suranguokite nuo 1 iki 4; 1 – dažniausiai, 4 – retai)

Dažnumas	Įmonių dydžiai
1	Iki 10 darbuotojų kai metinės pajamos iki 2 mln.
2	Nuo 11 iki 50 darbuotojų kai metinės pajamos iki 10 mln.
4	Nuo 51 iki 250 darbuotojų kai metinės pajamos iki 50 mln.
3	Nuo 251 ir daugiau darbuotojų ir pajamos daugiau kaip 51 mln

3. Kokios Jūsų nuomone vyrauja dažniausios realios nemokumo priežastys?

Vėluoja atsiskaityti užsakovai, susidaro uždaras ratas – kai vėluoja susimokėti tau, tu neturi lėšų apmokėti sąskaitų savo tiekėjams. Nenuoseklus įmonės veiklos planavimas, nemokėjimas paskirstyti lėšas pagal prioritetus.

4. Kokie Jūsų nuomone prieš tai minėtoms priežastims galėtų būti taikomi nemokumo sprendimo būdai?

Sąskaitų apmokėjimo priežiūra, sąskaitos apmokamos daug lėčiau, kai finansų valdymas yra planuojamas, įmonės restruktūrizavimas stambom įmonėms padeda susitvarkyti su skolomis ir nemokumu.

5. Ar pastebėjote Covid-19 pandemijos pirmosios bangos įtaką įmonių mokumui?

(pažymėkite vieną tinkamiausią atsakymą)

Pasirinkimai	
--------------	--

+	Taip – padidėjo nemokių įmonių skaičius
	Taip – sumažėjo nemokių įmonių skaičius
	Ne – Covid-19 pandemijos įtakos nepastebėjome

6. Ar pasikeitė klientų taikomos prevencijos priemonės nemokumo atžvilgiu, kuomet prasidėjo pirmoji Covid-19 pandemijos banga?

(pažymėkite vieną tinkamiausią atsakymą)

Pasirinkimai	
+	Taip
	Ne

6.1 Jeigu pasikeitė, kokius pokyčius pritaikė klientai?

Prieš pradėdant dirbti su klientu griežčiau vertinamas kreditingumas, jeigu tik įmanoma, prašoma sumokėti avansą.

7. Suranguokite nuo 1 iki 6 svarbiausius artėjantį nemokumą atspindinčius pokyčius/reiškinius įmonės viduje. (kai 1 - svarbiausias, o 6 – mažiausiai svarbus)

Svarbumas	Kompetencija
4	Darbuotojų skaičiaus mažėjimas
5	Dalyvavimas teismuose kaip atsakovams
1	Skolos valstybinėms institucijoms
2	Apyvartos mažėjimas
3	Turto areštai
6	Įmonės vadovo pasikeitimas

8. Išvardinkite Jūsų nuomone svarbius papildomus nemokumą atspindinčius pokyčius įmonės viduje, kurie nebuvo paminėti prieš tai buvusiam klausimui, bet turi didelę reikšmę mokumo vertinimui.

Dažna darbuotojų kaita, vėluojantys atlyginimai, pelno mažėjimas ar nebuvimas.

9. Įvardinkite savo darbo patirtį susijusią su skolų išieškojimu.

13 metų.

Dėkojame už atsakymus ir bendradarbiavimą

8 priedas. Ekspertų apklausos rezultatai. Ekspertas Nr.5

Gerbiamas Eksperte,

Siekiame nustatyti įmonių nemokumo problemas su kuriomis susiduriama šiuometinėje verslo aplinkoje, todėl Jūsų nuomonė bus labai naudinga rengiant kompetetingą ir atsakingą tyrimą.

Dėkojame už Jūsų pagalbą. Visi atsakymai yra anonimiški.

**4.Kokios dažniausios nemokumo rūšys pasitaiko Jūsų praktikoje.
(suranguokite nuo 1 iki 4; 1 – svarbiausia, 4 – mažiausiai svarbu).**

Svarbumas	Rūšys
2	Bankrotas
3	Restruktūrizacija
1	* Įmonių nemokumas/neveiksnumas
4	Piktybinis nemokumas/sukčiavimas

**Įmonių nemokumas/neveiksnumas tai įmonės, kurios neturi teisinio nemokumo statuso, bet realybėje negeneruoja pajamų ir nebeturi darbuotojų*

**5.Kokio dydžio įmonės pagal Jūsų patirtį dažniausiai tampa nemokios?
(suranguokite nuo 1 iki 9; 1 – dažniausiai, 9 – retai)**

Dažnumas	Įmonių dydžiai
1	Iki 10 darbuotojų kai metinės pajamos iki 2 mln.
2	Nuo 11 iki 50 darbuotojų kai metinės pajamos iki 10 mln.
3	Nuo 51 iki 250 darbuotojų kai metinės pajamos iki 50 mln.
4	Nuo 251 ir daugiau darbuotojų ir pajamos daugiau kaip 51 mln

6.Kokios Jūsų nuomone vyrauja dažniausios realios nemokumo priežastys?

apyvartinių lėšų stoka; administracijos neefektyvumas (atsisikaitymų tvarkos, procedūrų nebuvimas)

4. Kokie Jūsų nuomone prieš tai minėtoms priežastims galėtų būti taikomi nemokumo sprendimo būdai?

Realiai veikiančios sankcijos už vėlavimą atsiskaityti – delspinigiai, palūkanos, baudos, ect.

**5. Ar pastebėjote Covid-19 pandemijos pirmosios bangos įtaką įmonių mokumui?
(pažymėkite vieną tinkamiausią atsakymą)**

Pasirinkimai	
X	Taip – padidėjo nemokių įmonių skaičius
	Taip – sumažėjo nemokių įmonių skaičius
	Ne – Covid-19 pandemijos įtakos nepastebėjome

6. Ar pasikeitė klientų taikomos prevencijos priemonės nemokumo atžvilgiu, kuomet prasidėjo pirmoji Covid-19 pandemijos banga?

(pažymėkite vieną tinkamiausią atsakymą)

Pasirinkimai	
	Taip
X	Ne

6.1 Jeigu pasikeitė, kokius pokyčius pritaikė klientai?

.....
.....

7. Suranguokite nuo 1 iki 6 svarbiausius artėjantį nemokumą atspindinčius pokyčius/reiškinius įmonės viduje. (kai 1 - svarbiausias, o 6 – mažiausiai svarbus)

Svarbumas	Kompetencija
3	Darbuotjų skaičiaus mažėjimas
4	Dalyvavimas teismuose kaip atsakovams
1	Skolos valstybinėms institucijoms
5	Apyvartos mažėjimas
2	Turto areštai
6	Įmonės vadovo pasikeitimas

8. Išvardinkite Jūsų nuomone svarbius papildomus nemokumą atspindinčius pokyčius įmonės viduje, kurie nebuvo paminėti prieš tai buvusiam klausimui, bet turi didelę reikšmę mokumo vertinimui.

Pasikeitę atsiskaitymų įpročiai, venqimas bendrauti

9. Įvardinkite savo darbo patirtį susijusią su skolų išieškojimu.

24 metai.

Dėkojame už atsakymus ir bendradarbiavimą

9 priedas. Vėluojančių atsiskaityti įmonių anketinė apklausa

Labą diena,

Esu Vilniaus universiteto studentė, šiuo metu atlieku tyrimą, kurio tikslas identifikuoti įmonių nemokumo arba trumpalaikio mokumo sutrikimo priežastis. Gauti rezultatai padės įvertinti nemokumo tendencijas, bei vyraujančias nemokumo problemas. Anketa yra konfidenciali.

1 Pagrindinė nemokumo priežastis Jūsų įmonėje

- Covid - 19 pandemijos pasekmės
- Klientų vėlavimas atsiskaityti
- Administracinės problemos (negauta sąskaita ar dokumentai)
- Kokybės problemos (nekokybiškos paslaugos ar prekės, pateikta pretenzija)
- Sutrikę pinigų srautai įmonėje dėl įmonės plėtros ar investicijų
- Kita

2 Jūsų atstovaujamos įmonės dydis

- Smulkus verslas
- Vidutinis verslas
- Didelė korporacija

3 Kiek dienų vėluoja atsiskaityti po mokėjimo termino pabaigos

- 0-30 dienų po mokėjimo termino pabaigos
- 31-60 dienų po mokėjimo termino pabaigos
- 61-90 dienų po mokėjimo termino pabaigos
- 91-x dienų po mokėjimo termino pabaigos

10 priedas. Apklauso atlikimo sertifikatas

11. priedas. Pirsono ir Spirmeno modelių skaičiavimai SPSS programa

Pirsono koreleacijos modelis:

Correlations

Correlations			
		Kiek dienu veluoja atsiskaityti po mokejimo termino pabaigos	Jusu atstovaujancios imones dydis
Kiek dienu veluoja atsiskaityti po mokejimo termino pabaigos	Pearson Correlation	1	-,158**
	Sig. (2-tailed)		,001
	N	403	403
Jusu atstovaujancios imones dydis	Pearson Correlation	-,158**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	
	N	403	403

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,158 ^a	,025	,023	,771

a. Predictors: (Constant), Kiek dienu veluoja atsiskaityti po mokejimo termino pabaigos

b. Dependent Variable: Jusu atstovaujancios imones dydis

Spirmano raginės koreliacijos koeficiento modelis:

Correlations				
			Kiek dienu veluoja atsiskaityti po mokejimo termino pabaigos	Jusu atstovaujancios imones dydis
Spearman's rho	Kiek dienu veluoja atsiskaityti po mokejimo termino pabaigos	Correlation Coefficient	1,000	-,119*
		Sig. (2-tailed)	.	,017
		N	403	403
	Jusu atstovaujancios imones dydis	Correlation Coefficient	-,119*	1,000
		Sig. (2-tailed)	,017	.
		N	403	403

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).